

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Lovro Potocnik. — Tiska: Založnika in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopolni naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIII.

Celovec, petek, 28. november 1958

Štev. 48 (864)

„Lepe besede ne veljajo dolgo,
če nič ne pomenijo . . .“

Če bi hoteli biti zlobni, bi rekli, da kancler Raab prejšnji teden zaradi tega ni imel časa za delegacijo koroških Slovencev, ker se je moral pripraviti za svoj nedeljski govor po radiu, v katerem se je precej obširno dotaknil tudi manjšinskega vprašanja v Avstriji in posebej na Koroškem. V tem govoru se je namreč poslužil podrobno izklesanih diplomatskih stavkov, katerih namen je mnogo govoriti, pa nič povedati. Besede, ki jih je govoril, so sicer na prvi pogled res lepe, vendar jim ob bolj temeljiti presoji manjka bistvene lastnosti: jamstvo, da bodo lepim besedam sledila prav tako lepa dejanja!

Preveč smo namreč že slišali takih in podobnih izjav, ki najprej mnogo obetajo, se pa pozneje, ko bi jih bilo treba tudi uresničiti, preveč lahko spreminjajo v nič. Zato smo postali že precej kritični in se zaradi sila slabih izkušenj ter številnih razočaranj zadnjih let in desetletij danes ne moremo več zadovoljiti niti z najlepšimi besedami, ko pa se moramo stalno bati, da se bodo končno spet spremenile v nič. . . .

S tem seveda nikakor nečemo reči, da dvomimo v osebno dobro voljo kanclerja, vendar je zlasti pri nas na Koroškem poleg zagriženih nacionalistov v FPÖ prav njegova stranka tista, ki za pravično reševanje manjšinskega vprašanja nikdar ni pokazala razumevanja, marveč so se njeni člani in celo visoki predstavniki vedno kot pobudniki in najbolj aktivni hujskači vključevali v protislovensko gonjo. Posebno očitno se je to pokazalo v nedavni protizakoniti akciji proti dvojezični šoli, ko je bilo vedno spet slišati imena ÖVP-jevskih veljakov Mayerhofer, Einspieler, Jordan, Mettnitz itd., ki so s pomočjo svojih odvisnih vazalov pod krinko borbe za demokratične pravice večine uprizorili pravo križarsko vojno proti slovenščini in s tem proti slovenski manjšini.

Čudno se nam zdi, da je tudi kancler smatral za potrebno, da v zvezi s priznavanjem manjšinskih pravic govori o nevarnosti kratenja pravic večinskega naroda. Ne moremo namreč verjeti, da je tudi on nasedel neresnim zatrditvam o tem, kako „manjšina posiljuje večino“, kajti ta od nacionalističnih krogov zlobno ustvarjena laž je preveč prozorna, da človek ne bi spoznal, kaj se dejansko skriva v ozadiju. Kdor vsaj malo pozna razmere na Koroškem, bo spoznal, kako zlobni in hinavski morajo biti ljudje, ki so zmožni takega zavijanja dejstev. Kakor je smešno govoriti o posiljevanju večine s strani manjšine, tako je nesmiselno govoriti tudi o tem, da bi bila večina z uveljavljanjem pravic manjšine kakorkoli prikrajšana v svojih pravicah. Kajti pravice večinskega naroda se z uvedbo vsestranske dvojezičnosti, kakor jo določa člen 7 državne pogodbe, v ničemer ne bi zmanjšale, nasprotno bi prebivalstvo tega ozemlja le še pridobilo koristno znanje obeh deželnih jezikov in s tem boljše središnje sporazumevanja ne samo med seboj, marveč tudi s prebivalci sosednih držav. In znanje drugih jezikov v času, ko govorimo o združenju Evrope, res ne more pomeniti kratenja ali zoževanja pravic, razen če šovinistična ozkosrčnost zabranjuje zблиžanje in spoštovanje med narodi in se za prikazovanje dozdevne nevarnosti skrivajo določeni nameni, kakor je to primer pri nemško-nacionalnih krogih na Koroškem, ki z vsemi silami skušajo onemogočiti pomiritev v deželi.

Zato smo pristojne oblasti že ponovno opozorili na pogubno delovanje teh ljudi, ki je v očitnem nasprotju z obstoječimi zakoni in posebno s členom 7 državne pogodbe. Vendar ne v Celovcu niti na Dunaju doslej baje niso našli vzroka in možnosti, da bi zaustavili protizakonito rovarjenje, ki je doseglo svoj višek v gonji proti dvojezični šoli in se danes spet nemoteno nadaljuje, ker gotovim krogom pač ne gre v račun, da bi se po najnovejšem odloku deželnega šolskega sveta otroci spet prijavljali za pouk v obeh jezikih. Če je kancler Raab izrecno poudaril, da bo treba pri obravnavanju manjšinskega problema na Koroškem ustvariti vzdušje miru in stvarnosti, potem je nedvoumno priznal, da reševanje vprašanja najbolj ovira prizadevanje šovinističnih hujskačev; s tem pa je tudi

V svojem nedeljskem govoru po radiu je kancler Raab obširno spregovoril tudi o manjšinskem vprašanju v Avstriji ter o odnosih med Avstrijo in Jugoslavijo. Najprej je spomnil na svoje pred časom izraženo pričakovanje, da bodo razgovori z Jugoslavijo kmalu zaključeni, vendar se to pričakovanje še ni izpolnilo. Medtem ko so se medsebojna stališča skoraj v vseh vprašanjih že daleč približala, je šolski odlok deželnega glavarja Koroške z dne 22. septembra tega leta, s katerim je bila ukinjena po letu 1945 za določen del Koroške obstoječa generalna ureditev dvojezičnega pouka v nemščini in slovenščini, na strani slovenske manjšine na Koroškem ter na strani Jugoslavije naletel

na močan odmev. Manjšina in jugoslovanska vlada, ki je kmalu zatem, ko je državna pogodba stopila v veljavo, pristopila k pogodbi, vidita v tem odloku kršenje člena 7 Državne pogodbe.

Tozadevno jugoslovansko protestno noto — je dejal kancler — smo zavrnila kot neutemeljeno, ker manjšinska zaščitna določila državne pogodbe, ki jamčijo manjšini osnovno šolstvo v maternem jeziku, z omenjenim šolskim odlokom niso bila prekršena, vendar je po mnenju jugoslovanske vlade avstrijsko-jugoslovanske razgovore trenutno smatrati za prekinjene, kar obžalujemo. Zato izražam upanje in prepričanje, da bo trenutna faza v avstrijsko-jugoslovanskih odnosih kmalu pre-

moščena in bo spet zavladalo vzdušje medsebojnega razumevanja, ki je najboljše jamstvo za razvoj trajnih dobrososedskih odnosov.

Konkretno k manjšinskemu vprašanju na Koroškem je kancler še izjavil, da se pristojni krogi dobro zavedajo problematike manjšinskega vprašanja in tudi on v polni meri zastopa mnenje, da bo treba na Koroškem pri obravnavanju tega problema ustvariti vzdušje miru in stvarnosti. Ne da bi posegal v odločitve parlamenta, pa že danes lahko ugotovim: V državni pogodbi zasidrane pravice manjšine bodo očuvane, vendar se to ne more zgoditi na ta način, da bi bile s tem okrnjene pravice pretežne večine prebivalstva.

Zmešnjava terja hitro zadovoljivo rešitev

Ob priložnosti izročitve Drabosnjakovih priznanj nekaterim članom SPD »Dobrač« na Brnci zadnjo nedeljo je spregovoril tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze dr. Franci Zwitter. Zavzel je stališče tudi do šolskega vprašanja in med drugim dejal:

Koroški Slovenci smo v posebni spomenici opozorili vlado na vse protizakonitosti okoli odloka deželnega glavarja z dne 22. 9. 1958 in se predvsem okoli izvajanja tega odloka.

Odlok nikakor ni prinesel rešitve tega vprašanja, pač pa je kot kapitulacija pred nacionalističnimi hujskači le-te opogumil, da so dejansko prešli v splošen napad na zadnje ostanke naše govornice v javnosti. Tako se je pričela od istih ljudi sedaj

borba proti slovenščini v cerkvi, kjer je po 1945 s pomočjo ordinariata v številnih farah slovenščini odmerjeno itak le še skromno mesto. Zato samo sovпада z jezikovno politiko cerkve, če je škof v Št. Jurju pri Zilji sprejel med drugimi tudi predsednika »Südmarke« na Bistrici v Zilji in mu obljubil upoštevanje iznešenih želja.

Kakor je v spomenici jasno utemeljeno, pa odlok deželnega glavarja tudi ne pomeni demokratične odločitve. To najbolj zgovorno dokazuje novi odlok deželnega šolskega sveta, da je mogoče otroke ponovno prijaviti k pouku slovenščine. Ta odlok je bil potreben, ker so nekateri starši ob popustu pritiska ponovno prijavili svoje otroke za dvojezični pouk.

Brez dvoma je naša dolžnost, da omahljivce, ki so prej nasledili hujskaški propagandi in klonili pred pritiskom, opozorimo na to možnost ponovne prijave in jim pomagamo v njihovem konfliktu med dolžnostjo vesti in dano stvarnostjo, ki se imenuje — borba za vsakdanji kruh, gospodarska in socialna odvisnost, strah pred oblastjo itd. Vemo, da bodo spet zagrali krik, češ še ta nova možnost se je dala Slovincem, da lahko »demokratično« odločajo. Dejstva pa so drugačna! Tudi ta odlok je konec koncev proti interesom manjšine. Ali ne bo dosegel prav nasprotno, če starši, kakor n. pr. na glavni šoli v Čačah, sprejmejo hkrati z obvestilom o možnosti ponovne prijave tudi sporočilo, da je prepovedano vzporediti pouk slovenščine z ostalim poukom in da je mogoče vršiti pouk slovenščine šele po 13. uri. To pomeni, da bodo morali otroci, ki se peljejo z avtobusom ob 7. uri zjutraj od doma, ostati ves dan v Čačah in se bodo mogli vrniti šele ob 18. uri spet domov, ker po 13. uri do večera ne vozi več noben avtobus. Vprašam, od katerega otroka lahko zahtevamo takih naporov in od katerih staršev tako zavest? To je samo en primer, kako ima tudi ta odlok svojo hibo in da je dejansko nemogoče zadovoljivo rešiti vprašanje z započeto potjo. Poleg tega pa so tudi proti temu odloku že spet na delu vse nacionalistične organizacije in tako imenovana družstva staršev, da omenim tudi spet samo primer iz Zilje: v šolskem okolišju Gorje je tako imenovana Elternvereinigung tudi proti novemu odloku že izdala proglas in svarila starše, da bi morda preklicali svojo prejšnjo odjavo. Po izkušnjah, ki jih imamo, tudi policijske poizvedbe, ki se vršijo v tej zvezi, ne bodo prinesle pozitivnih rezultatov v korist slovenske manjšine.

Ob 15-letnici rojstva nove Jugoslavije:

Zmaga mladine ob Prazniku republike

Jutri bodo vsi jugoslovanski narodi slavili 15-letnico rojstva nove Jugoslavije, spominjali se bodo zgodovinskega zasedanja AVNOJ-a, na katerem so bili položeni temelji nove socialistične dežele, bratske skupnosti vseh jugoslovanskih narodov.

Letošnje praznovanje državnega praznika pa ima še poseben pomen; le nekaj dni poprej je bila dograjena avtocesta »Bratstva in enotnosti«, ki povezuje zdaj z modernim trakom tri največje jugoslovanske prestolnice: Beograd-Zagreb-Ljubljana. Tako se je Prazniku republike pridružil še Praznik mladine, junaške jugoslovanske mladine, ki je svoji domovini s trdim delom in velikimi težavamj podarila poleg številnih drugih objektov dve pomembni železniški progi in zdaj še prelepo magistralo, ki bo lahko v ponos vsej

Jugoslaviji, posebno pa mladi generaciji, katera se je z velikim uspehom vključila v izgradnjo svoje socialistične domovine.

Slavnostna otvoritev avtoceste, katere letošnji 80 km dolgi del od Zagreba do Ljubljane je gradilo 54.000 mladincev in mladink v 466 delovnih brigadah, je bila zadnjo nedeljo. Cesto je izročil svojemu namenu predsednik republike maršal Tito, ki je ob tej priložnosti govoril tudi na mogočnem zborovanju v Novem mestu, kjer se je zbralo poleg 3500 brigadirjev zadnje izmene okoli 50.000 prebivalcev Dolenjske in drugih predelov Slovenije.

V svojem govoru je predsednik Tito najprej nakazal veličastno zmago jugoslovanske mladine, ki je s svojim delovnim uspehom ponovno zaslužila občudovanje in priznanje. Nato je zavzel stališče do

(Nadaljevanje na 8. strani)

potrdil naše mnenje, da je treba najprej prepovedati organizacije, katerih delovanje je naperjeno proti manjšini in njenim pravicam, ker bo potem reševanje manjšinskega vprašanja v miru in ob sodelovanju s prizadeto manjšino mnogo lažje. Koroški Slovenci smo v ta namen že posredovali vrsto konstruktivnih predlogov, kakršni je tudi zadnja spomenica o šolskem vprašanju.

Vse v členu 7 državne pogodbe zajamčene pravice manjšine bodo zagotovljene, je obljubil najvišji predstavnik vlade. Nočemo dvomiti, da so bile kanclerjeve obljube mišljene iskreno, vendar jim bomo v polni meri mogli verjeti šele tedaj, ko bodo dejansko uresničene, ko bo člen 7 izveden v celoti. Kajti lahko smo prepričani, da takrat v priznavanju pravic manjšini nihče več ne bo videl nevarnosti za pravice večine, marveč bosta oba naroda v deželi živela enakopravna v med-

sebojnjem razumevanju in spoštovanju, kar bo bistveno prispevalo k mirnemu in plodnemu razvoju skupne domovine.

Torej je na merodajnih osebah, da končno preidejo od lepih besed k ustreznim dejanjem in tako pred vso svetovno javnostjo dokažejo, da hoče biti Avstrija res širokogrudna in pravična do svojih manjšin. Dokler pa tega ne storijo, tako dolgo tudi za naše razmere veljajo besede, ki jih je pred desetletji govoril poglavar ameriških Indijancev, ko je pri predsedniku ZDA zastopal korist svojega ljudstva:

Vsi mi pravijo, da so moji prijatelji in da bom našel svojo pravico, toda medtem ko njihova usta govori resnico, pa ne razumem, zakaj nihče nič ne stori za moje ljudstvo. Slišal sem besede in besede, toda nihče nič ne naredi. Lepe besede ne veljajo dolgo, če nič ne pomenijo . . .

S P O M E N I C A K O R O Š K I H S L O V E N C E V

A V S T R I J S K I Z V E Z N I V L A D I

Organizacije koroških Slovencev so se spričo teh stavkovnih parol obrnile na gospoda zveznega kanclerja in gospoda zveznega ministra za pouk ter na gospoda koroškega deželnega glavarja s prošnjo, da se na podlagi svoječasnega odloka z dne 21. 11. 1956 zabrani hujškačem ščuvanje na stavko. Gospod koroški deželni glavar pa je izjavil, da nima možnosti zabraniti stavkovne parole, da predstavljajo po njegovem mnenju šolske stavke demokratično sredstvo, s katerim hočejo starši uveljaviti svoje želje. Kaže, da sta bila istega mnenja tudi ministrski svet in zvez-

no ministrstvo za pouk, ki je sicer potrdilo prejem vlog organizacij koroških Slovencev, ni pa ničesar ukrenilo proti »Kärntner Heimatdienst-u« (Priloga štev. 17.)

Prebivalstvo se je med to poplavo zborovanj zadržalo povsem stvarno in je bilo že v naprej vidno, da se bo ta 3. šolska stavka v glavnem izjalovila. Kljub temu pa je koroški deželni glavar dne 22. 9. 1958 čutil potrebo z odlokom spremeniti ustavno stanje. V tem vzdušju ukrepanje koroškega deželnega glavarja nedvomno ni bilo primerno sredstvo za pomiritev obeh narodov.

Odlok, ki odreja drugačno ureditev, je torej istovetiti s kršenjem ustave in je zato nadrejena oblast po uradni dolžnosti obvezana, da uvede odgovarjajoče korake, da zagotovi upoštevanje avstrijske ustave.

Ne nazadnje opozarjamo, da je namen odlokov in odredb le v tem, da zakone interpretirajo oz. ustvarjajo norme za njih izvedbo. Vendar zakona niti z odredbo niti z odlokom ni mogoče razveljaviti, zaradi česar gospodu deželnemu glavarju Koroške tudi manjka legitimacija za spremembo šolske odredbe iz leta 1945. Ne

more biti dvoma, da predstavlja odlok z dne 22. 9. 1958 načelno spremembo odredbe iz leta 1945 in ne nazadnje tudi državnega zakona o ljudskih šolah iz leta 1869, ker se z odlokom 1958 prepušča presoja glede obiska obveznih predmetov staršem. Po državnem zakonu o ljudskih šolah pa je šolski obisk v vseh predmetih obvezan in zato osvoboditev od učnega jezika potom odloka že sploh ni mogoča.

Z opozorilom na ta dejstva hočemo nakazati, kako nevezdrna je pravna podlaga odloka z dne 22. 9. 1958.

Der Erlaß des Landeshauptmannes von Kärnten vom 22. September 1958

Regelung des zweisprachigen Unterrichtes in Kärnten.

ERLASS

des Landeshauptmannes als Vorsitzenden des Landesschulrates Zl. LSR — 4337/58 vom 22. 9. 1958

Als Landeshauptmann und Vorsitzender des Landesschulrates für Kärnten bin ich verpflichtet, für einen ungestörten und wirkungsvollen Unterricht an den Volks- und Hauptschulen des Landes Sorge zu tragen. Dieses Ziel erscheint durch die Unruhe, die unter der Elternschaft des gemischtsprachigen Gebietes entstanden ist, gefährdet.

Die Schulverordnung der Provisorischen Kärntner Landesregierung vom Jahre 1945 ist änderungsbedürftig. Vor 13 Jahren durfte man der Meinung sein, daß durch den damals binnen kurzer Zeit erwarteten Staatsvertrag dieses Provisorium bald durch ein Definitivum abgelöst werden würde. Die Hoffnung hat sich als Irrtum erwiesen, Österreich mußte mehr als 10 Jahre auf den Staatsvertrag warten und als dieser endlich abgeschlossen wurde, konnten trotz der Hoffnungen Kärntens die Bestimmungen der Schulverordnung nicht durch ein österreichisches Gesetz ersetzt werden. Wir stehen am Beginn des dritten Schuljahres nach Abschluß des Staatsvertrages und es hat nicht den Anschein, daß die Gesetzgebung in kurzer Zeit zu einem Resultat gelangen wird.

Die von der Kärntner Landesregierung einstimmig geforderten Voraussetzungen — eine Befragung zur Feststellung der Minderheit und die Übernahme der durch die neue Schulregelung etwa entstehenden Mehrkosten durch den Bund — sind nicht geschaffen worden, ein Vorschlag, die Zahl der zweisprachigen Schulen zu vermindern, kann nicht zur Durchführung gelangen. Die Lage erfordert aber eine rasche Entscheidung.

Nach § 27 der Schul- und Unterrichtsverordnung vom 29. 9. 1905, RGBl. Nr. 159 ex 1905 sind für die Befreiung von Lehrgegenständen die Bezirksschulbehörden zuständig. Über die dort genannten Lehrgegenstände hinaus hat das Bundesministerium

für Unterricht mit Erlaß vom 18. 8. 1947, Zl. 32.000/4/12/47, die Befreiung vom fremdsprachigen Unterricht an Hauptschulen für zulässig erklärt, also eine Befreiung von einem verbindlichen Gegenstand während der Pflichtschulzeit. Als durch die Ungarnflüchtlinge ein ähnliches Problem auftauchte, wurde dies ebenfalls im Erlaßwege geregelt. Beide Beispiele zeigen, daß zur Behebung von Schwierigkeiten Erlässe verwendet wurden. Auch in Kärnten ist derzeit eine solche Situation. Wem die Erziehung der Kärntner Jugend am Herzen liegt, der kann weder einen Schulstreik noch die Schließung von Schulen wünschen. Mein Erlaß schafft eine Lösung, die es ohne Zwang ermöglicht, eine endgültige gesetzliche Regelung abzuwarten.

»Ich sehe mich darum veranlaßt, die Bezirksschulbehörden der von der Schulverordnung aus 1945 betroffenen Gebiete anzuweisen, Anträge der Erziehungsberechtigten um Befreiung vom Unterricht in der slowenischen Sprache raschestens zu erledigen.

Solche Gesuche sind bei den örtlich zuständigen Schulleitungen einzubringen und bis spätestens 7. Oktober 1958 den Bezirksschulbehörden zu übermitteln. Hierbei kann nur die freie persönliche Entscheidung der Erziehungsberechtigten maßgebend sein. Eine Beeinflussung durch das Lehrpersonal ist zu unterlassen. Wer also will, daß sein Kind weiterhin zweisprachigen Unterricht wie bisher erhält, hat gar nichts zu tun, wer dies nicht wünscht, reicht seinen Antrag ein. Damit bleiben alle Rechte der Minderheit gewahrt, ohne daß jemand gezwungen wird, sein Kind an einem Unterricht teilnehmen zu lassen, der als Belastung empfunden wird. Dieser Erlaß gilt sowohl für Volks- wie für Hauptschulen, und zwar so lange, als nicht durch die Gesetzgebung eine endgültige und allgemein verbindliche Regelung getroffen wird.

Klagenfurt, am 22. September 1958.

Der Landeshauptmann als Vorsitzender des Landesschulrates:

Ferdinand Wedenig e. h.

Odlok brez pravne podlage

Odlok deželnega glavarja Koroške z dne 22. septembra 1958 predvideva objavo od slovenskega pouka in se sklicuje pri tem na šolski in učni red iz leta 1905, § 27, in na odlok o glavnih šolah z dne 18. 8. 1947. (Priloga štev. 2 in štev. 9.)

Solska odredba iz leta 1945 ureja obvezno šolstvo in ima značaj ustavnega zakona. To je izreklo tudi Ustavno sodišče v svoji razsodbi. (Priloga štev. 8.) Sprememba te šolske odredbe je tako za posameznika kakor tudi za celotno prizadetih subjektov možna samo potom procedure, ki jo predvideva ustava. Pri šolski odredbi iz leta 1945 gre torej za ustavno določilo, ki ga je po zadevnih določilih zveznega ustavnega zakona (BVG) mogoče spremeniti ali na novo urediti le s paktirano zakonodajo. Torej deželni glavar Koroške kot predsednik deželnega šolskega sveta na noben način ni upravičen, z odlokom de facto spreminjati ustavno zajamčeno stanje.

Ne glede na to je sklicevanje na § 27 šolskega in učnega reda iz leta 1905, na

katerega se opira gospod deželni glavar Koroške v svojem odloku z dne 22. 9. 1958, pravno zmotno, ker gre pri § 27 prej omenjenega zakona zgolj za osvoboditev od ročnosti (ročna dela — op. ured.), pri čemer je poleg tega možna samo osvoboditev na podlagi od zdravnikarja ugotovljene pomanjkljivega zdravstvenega stanja otroka. Nič drugače ni s sklicevanjem gospoda deželnega glavarja Koroške na odlok štev. 2 z dne 18. 8. 1947 (pouk tujih jezikov na glavnih šolah). Pri odloku o tujih jezikih gre namreč samo za glavne šole, pri čemer je v posameznem mišljenju zgolj osvoboditev od pouka tujih jezikov zaradi popolne nenadarnosti šolarja. Pravico do predloga ima po tem odloku v posameznem zgolj učiteljski zbor, prošnje pa rešuje okrajni šolski svet.

Osvoboditev od učnega jezika pa ni predvidena niti po zakonskih določilih niti po prej omenjenem odloku. Ker je slovenščina po odredbi za dvojezično šolstvo iz leta 1945 učni jezik, potom odloka torej ni mogoče doseči drugačne ureditve.

Številke govornijo

Uradno so bili objavljeni samo naslednji skupni rezultati akcije za objavo od slovenskega pouka:

Okraj Šmohor: Od 517 učencev jih je bilo 500 objavljenih.

Okraj Celovec-podeželje: Od 2585 učencev jih je bilo 1953 objavljenih, 632 učencev bo še naprej obiskovalo slovenski pouk.

Okraj Beljak-podeželje: Od 4469 učencev so bili 4003 objavljeni, tako da preostaja še 466 učencev.

Okraj Velikovec: Od 5021 učencev jih je bilo 3976 objavljenih in 1045 učencev naj bi tudi naprej obiskovalo slovenski pouk.

Deželni šolski svet za Koroško ni objavil podrobnih številke o rezultatih akcije

Objave niso demokratična odločitev

Po zgoraj povedanem je odpor proti dvojezični šoli v prvi vrsti in skoraj izključno rezultat delovanja nemško-nacionalnih organizacij proti v Državni pogodbi zagotovljeni enakopravnosti slovenske manjšine na Koroškem. Sklicevanje deželnega glavarja v odloku na odpor proti šolski ureditvi iz leta 1945 je torej prav tako neupravičeno, kakor odlok sam po sebi ne predstavlja primerno in odgovarjajoče sredstvo, da bi napravil konec zmešnjavi v koroškem šolskem vprašanju. Z odlokom namreč niso bili kaznovani hujškači na stavko, marveč tisti, ki so se prizadevali za zakonito ureditev in s tem za mirno sožitje obeh narodov v deželi.

Le preveč razumljivo je, da so bile te organizacije s tem samo še bolj opogumljene ter so brez vsakega ozira na določila Državne pogodbe in ustave začele boj proti enakopravnosti slovenske manjšine na splošno in proti odredbi o dvojezičnem šolstvu posebej.

Z izkoriščanjem časa neposredno pred 10. oktobrom so na podlagi že prej ustvarjene protislovenske psihoze vodili propagando za objave z gesli iz leta 1920. Na Koroškem s strani nacionalnih krogov tako zlorabljen beseda o »domovinski zvestobi« je ponovno postala glavno geslo. Kdor je svoje otroke objavil od dvojezičnega pouka, je bil »domovini zvest«, kdor jih ni objavil, pa je bil ožigosan za »domovini nezvestega«, torej za veleizdajalca oz. titoista, ki na Koroškem nima nič iskati. Tako je na primer na zborovanju v Škocijanu v Podjunu dne 2. 10. 1958 predsednik v času objave samo v ta namen ustanovljenega združenja staršev Maier javno izjavil, da se vsi, ki hočejo svoje otroke učiti tudi slovensko, lahko izselijo in kupili jim bomo celo vozovnico za 1. razred brzovlaka, da bi jih čim prej odpravili, medtem ko sta na zborovanju v Dobri vasi dne 28. 9. 1958 govorila OVP-poslanec in predsednik »Bund der Windischen« dr. Valentin Einspieler ter tajnik »Kärntner Heimatdienst« ravnatelj Heribert Jordan. Prvi kot srednješolski učitelj slovenščine zastopal teorijo o vindiškem jeziku ter je vse ljudi, ki bodo otroke objavili, imenoval »heimattreu«, ostale pa sovražnike države. Ravnatelj Jordan je kot drugi govornik v svojo ostrino govoril proti Slovincem, ki jih je enostavno ozmerjal kot titoiste, komuniste in panslaviste, proti katerim se morajo posebno zdaj proti »sramotni odredbi« iz le-

ta 1945 boriti vsi domovini zvesti Nemci in Windische.

Resnost takih izpadov in groženj postane šele prav razumljiva, če pomislimo, da so bile pred časom nacizma vedno spet podane podobne izjave, ki so potem v času nasilnega gospostva nacionalsocializma našle svojo uresničitev z izselitvijo in pregnanstvom nad 300 slovenskih družin iz Koroške. Ali kako drugače je treba razumeti dogodek v St. Jakobu v Rožu? Žena tam živečega slovenskega zdravnika je bila klicana po telefonu, če potrebuje formularje za objavo svojih šoloobveznih otrok. Na odgovor, da takih ne potrebuje, ker svojih otrok ne namerava objaviti od dvojezičnega pouka, je klicatelj izjavil: »Hvala lepa, hotel sem Vas samo opozoriti, da ob danem času ne boste imeli izgovora!«

Resnost tega poudarja še dejstvo, da so tako grozili pogosto isti ljudje, ki so krivi na izselitvi koroških Slovencev. Kakor znano, je proces proti glavnemu krivcu Aloisu Maier-Kaibitschu dokazal, da so izselitev pripravljali tako imenovani vaški trikoti, to so Ortsgruppenleiter-župan-kmečki vodja, od katerih vendar nihče ni bil klican na odgovornost. Nasprotno je bil celo Alois Maier-Kaibitsch, ki je bil kot glavni krivec izselitve po zakonu o vojnih zločincih obsojen na dosmrtno ječo, že pred leti pomiloščen, medtem ko n. pr. stotnik K. Fritz, čeprav je bivši zvezni prezident dr. Karl Renner v pismu koroškim Slovincem dal osebno zagotovilo, da bo le-ta postavljen pred sodišče, nikdar ni bil klican na odgovornost.

Če se torej taki ljudje danes spet aktivno udeležujejo proti pravicam slovenske manjšine, je zastrašenost generacije, ki je trpljenje in škodo izselitve občutila na lastni koži, le preveč razumljiva. Ti ljudje pa tvorijo večino nemško-nacionalnih organizacij, ki so prevzele celotno organizacijo ter celotno »papirno vojno« akcije za objavo. Te organizacije so za vzgojo pristojnim razdelile razmnožene objavnice in jih tudi takoj zbirale, tako da je bil deželni glavar prisiljen, da predpiše kolkovno dolžnost ter odredi, da morajo za vzgojo pristojni ali vsaj otroci objavnice osebno oddati pri šolskih vodstvih. Nato so organizacije večinoma nosile tudi stroške za takse ter predložile za vzgojo pristojnim v podpis že kolkovane objavnice. (Priloga štev. 19.)

(Nadaljevanje prihodnjič)

Mnenje drugih:

Nevzdržne razmere, ki jih je v koroškem šolstvu in sploh v odnošajih med obema narodnostima ustvaril nepostavni odlok deželnega glavarja 22. septembra 1958 o odpravi obveznega dvojezičnega šolstva, so primorale predstavnike slovenske manjšine na Koroškem, da so opozorili s posebno spomenico na problem izvajanja 7. člena državne pogodbe avstrijsko vlado, štiri velesile kot ustvarjalce in poroke za izvajanje pogodbe ter Jugoslavijo kot neposredno prizadeto državo. Spomenici je dodana obsežna dokumentacija obravnavanih vprašanj, tako da je problematika manjšinske zaščite na Koroškem zelo plastično razložena...

»Naši razgledi«, 22. november 1958, Ljubljana

Jugoslovansko-avstrijski odnosi so se v zadnjih letih razvijali relativno ugodno. Pogoj za to so bile med drugim tudi številne izjave avstrijske vlade, da bo Avstrija izpolnjevala vse tiste obveznosti do Jugoslavije, ki izhajajo iz državne pogodbe. Pri tem mislimo predvsem na sedmi člen te pogodbe, s katerim je urejen položaj jugoslovanske manjšine v Avstriji. Prav tako so razgovori o nerešenih vprašanjih iz bilateralnih jugoslovansko-avstrijskih odnosov, od katerih smo pričakovali pozitivnih rešitev, odpirali nove perspektive trajnega, trdnega in vsestranskega sodelovanja. Vendar lahko danes ugotovimo, da so prav nekatera nova ravnanja z avstrijske strani pretrgale to pot razvoja medsebojnih odnosov...

Nedavni sklep pokrajinske vlade, ki jo vodijo socialisti, nam v širših okvirih in pogledih avstrijske politike potrjuje to, da ukinitve dvojezičnega šolstva na Koroškem ne predstavlja samo odstopanje šovinističnim elementom in nacionalističnim organizacijam, ampak da je ta akt avstrijskih uradnih krogov namerjen proti jugoslovanskim interesom nasploh. Res je šolstvo na Koroškem avstrijsko notranje vprašanje, vendar urejeno z nekim mednarodnim dogovorom, ki ga je podpisala tudi naša dežela. Avstrija sama pa ga mora izvajati. Zato je povsem razumljivo, da je Jugoslavija zainteresirana za izvajanje klavzul državne pogodbe, to pa še posebej zaradi tega, ker je s svojimi stališči za dosledno obnovo neodvisnosti Avstrije pri podpisu omenjene pogodbe menila, da predstavlja pravilna ureditev manjšinskega vprašanja vsaj neko minimalno povračilo za krivice, ki jih je jugoslovanska manjšina v Avstriji v preteklosti trpela. Iz tega izhaja, da vsaka kršitev sedmega člena in vsi poskusi sprememb tega člena (kar dejansko predstavlja ukinitve dvojezičnih šol na Koroškem) vodi samo k negativnim posledicam v bodočih jugoslovansko-avstrijskih odnosih. Škodi na tudi dejanskim interesom Avstrije, ki bi pod pogovom, da vodi konstruktivno politiko, lahko imela v tem delu Evrope pomemben položaj...

»Komunist«, 21. november 1958, Ljubljana

V boju za dvojezično šolstvo, ki se kot mora vleče že deset let, so odgovorni ljudje v Avstriji neredko povzeli geslo, da „manjšina ne more posiljevati večine“, ki so jim ga podtaknili organizatorji šovinistične kampanje.

Nagrajena proza o Koroški

Društvo slovenskih književnikov podeljuje vsako leto tri literarne nagrade za najboljša slovenska izvorna dela. Med nagrajenci, ki so prejšnjo soboto prejeli nagrade za leto 1957, je poleg Mimi Malenškove (»Plamenica«, roman o Trubarjevem življenju) in Ignaca Koprivca (»Hiša pod vrhom«, roman o povojnem življenju v Slovenskih goricah) tudi Rok Arih, katerega dobro poznamo tudi pri nas na Koroškem, saj v svojih stvaritvah v prvi vrsti obravnava koroško zemljo in njene ga človeka. Nagrado mu je žirija priznala za knjigo proze »Zato«, v kateri obravnava partizansko tematiko in ljudsko življenje na Koroškem.

Že ob izidu Arihove knjige »Zato« smo v našem listu med drugim zapisali, da iz vseh njegovih literarnih del govori močno povezanost s koroško zemljo in nje-

nim človekom in da posveča boju in trpljenju koroških Slovencev častno mesto v svojem literarnem ustvarjanju. Zdaj je tudi žirija, ki odloča o razdelitvi nagrad, v svoji utemeljitvi ugotovila: Arihova proza obravnava z novimi pripovednimi prijemi in s poskusom novih stilističnih možnosti partizansko tematiko in ljudsko življenje na Koroškem, na tej naši boleči periferiji, kjer se prav sedaj slovenski živelj trdo bori za osnovne pravice, ki grede sleherni zavedni narodnosti. Žirija vidi v Arihovi prozi obet, ki zasluži priznanje.

Ob tej nagradi, ki gotovo ne pomeni le materialne vrednosti (100.000 dinarjev), marveč tudi in predvsem eno najlepših priznanj, ki jih slovenski pisatelj sploh lahko doseže, pristrčno čestitamo tudi koroški Slovenci!

Nagrajenec Rok Arih

Slovenski pisatelj dr. Ivo Šorli umrl

V sredo preteklega tedna so v Kranju pokopali slovenskega pisatelja dr. Ivo Šorlija. Pisatelj se je rodil leta 1877 v Podrobih pri Tolminu ter dovršil gimnazijo v Gorici in pravo na Dunaju. Zadnje desetletje pred prvo svetovno vojno se je že uveljavil v kulturnem življenju, saj je v Gorici takrat izdal prva dela, ki so opozorila na veliko obetajočega pisatelja. V poznejših letih je služboval kot notar v raznih krajih Slovenije — nazadnje v Kranju, kjer je tudi umrl.

Dr. Ivo Šorli spada v generacijo Ivana Cankarja in Otona Župančiča, torej v čas najznamenitejše slovenske književne generacije — v Moderno. Šorli je v svoji umetnosti šel svojo pot in slovenski literarni zgodovinarji ga štejejo v drugo generacijo slovenskih naturalistov. Njegov prvi roman »Človek in pol« je vzbudil veliko pozornost, ostal pa je do današnjih

dni ena njegovih najznačilnejših stvaritev. Šorlijeva dela so tudi pri nas močno razširjena in ljudje radi posegajo po njih. Posebno priljubljene so njegove kmečke in meščanske zgodbe. Pisatelj je ustvarjal do zadnjega.

Slavna poljska violinistka pride na Dunaj

Svetovno znana in priznana poljska violinistka, Wanda Wilkomirska, nagrajenka glasbenega tekmovanja v Zenevi in nagrajenka mednarodnega dunajskega tekmovanja, bo v petek 19. decembra gostovala na Dunaju. Umetnica bo koncertirala v veliki Brahmsovi dvorani zveze glasbenikov. Wilkomirska bo prišla v Avstrijo v okviru svoje evropske turneje in bo nastopala kot solistka na orkestralnih koncertih tudi v Innsbrucku in Salzburgu.

Slovenska prosvetna zveza**OBVESTILO**

Po sklepu upravnega odbora na seji dne 20. novembra 1958 bo občni zbor Slovenske prosvetne zveze v četrtek, dne 4. decembra 1958 ob 9. uri dopoldan v modri dvorani Doma glasbe v Celovcu.

Upravni odbor

Vprašanje pa je, če so res bili Slovenci tisti, ki so kršili demokracijo in če so oni tista manjšina, ki posiljuje večino...

Voditelji javnega mnenja na Koroškem so v glavnem molčali, ko so šovinisti ves čas poskušali motiti mir v deželi z organiziranjem šolskih stavk, šele ob izvajanju uredbe od 22. septembra je bilo slišati, kot n. pr. v socialistični »Neue Zeit« 1. oktobra letos, da si »Heimatdienst« lasti pravice uradne ustano-

ve. Proti delovanju te »države v državi« pa dejansko niso ukrenili nič. Bilo je prepozno, nemška večina se je vdala nemški manjšini. Tudi to dejstvo odpravljajo s trditvijo, da je tako pač v demokraciji. Vendar so tej postavljene meje, vsaj po drugi svetovni vojni, ko je bil fašizem v Nürnbergu postavljen pred sodišče...

»Slovenski poročevalec«, 23. november 1958, Ljubljana

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Tudi v šolah latinščina nikjer ni bila učni jezik niti predmet, marveč se je uporabljala samo v prvih mesecih za uvajanje v sicer izključno nemški in delno italijanski pouk. Na upoštevanje latinščine tirolski Nemci nikdar niso mislili. Saj ladinskemu jeziku niti niso priznavali sposobnosti za uradno uporabo, niti Ladincem svojstva samostojne narodnosti v smislu člena 19 Državnega osnovnega zakona o splošnih pravicah državljanov z dne 21. decembra 1867, ki je določal: »Vsi narodi države so enakopravni in vsaka narodnost ima nedotakljivo pravico na varovanje in negovanje svoje narodnosti in jezika«. Samo takšnim priznanim narodnostim je država priznavala tudi enakopravnost jezika v šoli, uradu in v javnem življenju.¹⁴³⁾ Na tem dejstvu ne spremeni

nič, da je bilo število Ladincev v novejši dobi razmeroma majhno in da Ladinci »priznanja niso nikdar zahtevali.«¹⁴⁴⁾ Po vsem ravnanju tedanjih nemških deželnih oblasti Tirolske in državnih oblasti Avstrije bi bilo takšno zahtevo kaj težko pričakovati, ako upoštevamo, da uradno ljudsko štetje Stare Avstrije leta 1910 sploh ne priznava in ne našteva Ladincev, marveč so jih prištevali največ številu Nemcev, v manjšem številu pa Italijanov.¹⁴⁵⁾ Njihovo število so vsled tega po vsakokratni politični potrebi lahko zniževali in zviševali ter so današnje nemške navedbe več ali manj produkti zelo dvomljivih ugibanj

¹⁴⁴⁾ Pripomba: Primerjaj Karl, Gottfried Hugelmann: Das Nationalitätenrecht nach der Verfassung von 1867; der Kampf um ihre Geltung, Auslegung und Fortbildung, v »Das Nationalitätenrecht des Alten Österreich«, W. Braumüller, Wien — Leipzig 1934, str. 91.

¹⁴⁵⁾ Pripomba: Glej zgoraj, nadaljevanje šte. 74 tega članka.

¹⁴³⁾ Pripomba: Državni zakonik Avstrije (RGBl.) šte. 142 1867.

po potrebah »spremenjenih vlog«¹⁴⁶⁾. Očitno nikogar teh »znanstvenikov« ne moti, da znaša razpetost med temi navedbami skoraj do 100%! Pri tem je v ostalem najmanj verjetna sedanja nemška trditev, da bi bili Nemci v tedanji dobi prištevali Ladince Italijanom. Zakaj naj bi imeli Nemci interes, zviševati število italijanske manjšine v Trentinu, ki so ji tako malo zaupali? Danes pa je takšna nemška trditev razumljiva, saj služi dvakrat nemškimi političnim interesom: V prvi vrsti zvišuje število pred letom 1918 v Italiji priključenih predelih živčih Nemcev, danes pa nudi možnost očitkov Italijanom, da so krivi na zmanjšanju števila Ladincev od nekdanje višine na današnje stanje!

Kdo ne bi prepoznal spet sorodnosti metod in prakse ljudskih štetij nekdanjih in današnjih nemških oblasti na Koroškem, ki s pomočjo iznajdbe »vindišarjev« po potrebi dokažejo vsako zaželjeno narodnostno stanje?

¹⁴⁶⁾ Pripomba: Primerjaj Hans Kramer, n. n. m. str. 137: »Število Ladincev je tekom časa padlo. Če ugotavljam okrog 1918. leta 19.600 Ladincev, je to previdno štetje. Tirolska literatura je pisala o 25.000 do 26.000 Ladincih okoli leta 1910. V prejšnjem času se je govorilo celo o 36.000 Ladincih.«

Ameriške knjige na razstavi v Ljubljani

V najmoderneje urejeni poslovalnici za inozemske knjige je Državna založba Slovenije uredila obsežno in dokaj zanimivo razstavo ameriških knjig. Razstava prikazuje okoli 2300 najnovejših del ameriške književnosti in knjižne produkcije, v katero so zajeta vsa področja — od otroške do znanstvene literature. Razstava je predvsem zanimiva zaradi tega, ker zainteresenti posamezne knjige tudi naročijo in jih plačajo v ugodnem valutnem razmerju. Razstavo je 20. novembra otvoril predsednik delavskega sveta DZS Mirko Kušej z željo, da bi odprla nove zaklade svetovne ustvarjalnosti. Državna založba Slovenije bo z razstavami tujih knjig nadaljevala in tako seznanjala ljubljansko in vso slovensko publiko s tujo ustvarjalnostjo. V bližnji bodočnosti so v načrtu razstave nemških, poljskih, ruskih, madžarskih in francoskih knjig.

Podelitev nagrad za mladinsko literaturo

V sredo je zvezni minister za pouk dr. Drimmel podelil avstrijske državne nagrade 1958 za mladinsko literaturo. Ob tej priložnosti so se nagrajenci in gostje zbrali v študijski dvorani dunajske Albertine. Državno nagrado sta prejela Franc Braumann za delo »Ritt nach Barantola« (Jezdenje v Barantolc) in Mira Lobe za svojo otroško knjigo »Titi im Urwald« (Titi v pragozdu).

V častno listo za državno nagrado so bili sprejeti še sledeči avtorji in njihova mladinska dela: Karl Bruckner »Lale, die Türkin«, Gerhard Ellert »Das blaue Pferd«, Oswald Plawenn »Der vom Mississippi«, Elli Zenker-Starzacher »Es war einmal...«, Max Stebich »Donausagen« in G. Schreiber »Die zehnte Legion«.

V okviru svečane podelitve nagrad so brali iz nagrajenih del nekaj odlomkov in tako dalj svečanosti pravi poudarek.

Zaradi dvomljive vrednosti podatkov, predvsem v zvezi z vprašanjem Ladincev, se nam ne zdi potrebno primerjanje števil ljudskih štetij na obravnavanem ozemlju. Značilno dejstvo, da Nemci v Stari Avstriji leta 1910, ko so imeli vso oblast v rokah, niso posebej naštevali Ladincev, marveč jih navajali baje v številu Italijanov, nam po gornjih pojasnitvah razkrije tedanje njihove narodnopolitične namene in cilje. Čeprav morda tudi ne popolnoma neoporečni, so verjetno še najbolj zanesljivi podatki ljudskega štetja 1. decembra 1921, ki navajajo za opisano ozemlje Južne Tirolske 217.889 Nemcev, 17.018 Ladincev in 31.593 Italijanov.¹⁴⁷⁾

Štetje v fašistični dobi, dne 23. junija 1939 je izredno osporljivo, ako upoštevamo, da je bil prav istega dne sklenjen »Berlinski sporazum« med Hitlerjem in Mussolinijem, ki je predvideval izselitev Nemcev iz Južne Tirolske s pomočjo optiranja za Nemčijo.

(Nadaljevanje sledi)

¹⁴⁷⁾ Pripomba: Podatki iz »Censimento della Popolazione del Regno d'Italia al 1. Dicembre 1921, II, Venezia Tridentina«, Roma, 1922.

Novi sadovi protizakonitega „reševanja“ manjšinskih vprašanj

Vedno novi primeri govore, da so bile po protustavnem septembrskem šolskem odloku deželnega glavarja vsepovsod od Zilje do Podjune na delu šovinistične sile, ki so z gospodarsko in socialno premočjo posiljevale starše in vplivale, da so v nešteti primerih proti svoji vesti odjavili otroke od pouka materinščine. V mnogih primerih se starši nitj ne upajo povedati, kaj vse se je dogajalo, da stvar ne bi prišla v javnost, ker se boje posledic, ki bi lahko prizadele ekonomsko in socialno šibkejšega.

Nov primer, ki se je odigral v občinskem odboru v Podkloštru in ga spomenica koroških Slovencev k šolskemu vprašanju še ne vsebuje, je prav tako značilen kakor marsikje drugod.

Kar neverjetno zveni, da bo koleke za odjave od slovenskega pouka plačala občina. Celovski dnevnik »Volkswille« prinaša poročilo o poteku zadnje seje občinskega sveta v Podkloštru, iz katerega povzamemo, kako so tudi v tej občini storičili vse, da bi dosegli čim več odjav od slovenskega pouka. Župan je namreč predlagal, da bi odbor odobril dodatni kredit v znesku 1200 šilingov, s katerim bi plačali stroške za koleke »prošenj« za oprostitev od slovenskega pouka. Predlog je izzval naravnost senzacijo. Iz tega je razvidno, da starši tudi v Podkloštru niso hoteli kolkovati svojih odjav, temveč so jim koleke priskrbeli drugi. »Volkswille« poroča, da se je komunistični odbornik Katholnig postavil proti temu načinu ter izjavil, da ne more odobravati predloga, ker bi se po besedilu odloka samega ne smelo izvajati na starše nobenega vpliva glede odjav, kar pa je tukaj očiten primer. Socialistični odbornik Kollinger je skušal prepričevati, da je župan stvar zamenjal ter da je to zadeva združenja staršev. Izkazalo pa se je, da takšno združenje v Podkloštru sploh ne obstoja. Končno je odbor proti enemu glasu odobril predlog in je tedaj občina plačala koleke za odjave od pouka slovenščine.

Prav tako je iz omenjenega lista razvidno, da so ljudje, ki pripadajo BBU, torej podržavljenemu podjetju, med delovnim časom hodili pri starših in raznašali odjavnice ter pobirali podpise. Mnogi starši so od podjetja odvisni in lahko si je predstavljati, da so klonili pritisku močnejšega in delodajalca.

Iz Ledine pa poročajo, da je precej staršev, ki so pod enakimi okoliščinami kot drugod odjavili svoje otroke od slovenskega pouka, pozneje pametno premislili ter so preklicali odjave. Preklici so šovinistične duhove spet razburili. Zaupnik Heimatdiensta Kutnik je sklical v gostilni Hainschel pogovor staršev, na katerega je povabil le gotove ljudi. Za govornika pa je povabil znanega »prijatelja« Slovencev Heriberta Jordana iz heimatdienstovske centrale. Kakor drugače ni bilo pričakovati, je Jordan po svoji navadi spet mahnil po Slovincih, ki jih kratko malo ne smatra za državni zveste ter je dejal, da bi bili, če bi pouk slovenščine trajal še pet let, zrel za priključitev k Jugoslaviji. Zelo je hvalil tiste, ki so odjavili svoje otroke od slovenskega pouka, kot dobre Avstrijce, novi odbor združenja staršev pa »borbeno skupino« Heimatdiensta. Tako je spet govoril funkcionar raznarodovalne organizacije, ki bi morala biti po členu 7 Državne pogodbe prepovedana. Na žalost pa nemoteno izvaja svoja hujskaška potovanja po naših vaseh, ker oblasti menda ne morejo najti vzroka in možnosti, da bi prepovedala in onemogočila javno in zavestno kršenje zakonov in ustave.

Na Bistrici v Rožu so ure za pouk slovenščine tako upeljane, da so za otroke, ki jih hočejo obiskovati, skrajno neugodne in neprimerne. Pouk se namreč izvaja po vseh drugih obveznih predmetih popoldne in v večerne ure. Ko drugi šolarji lahko gredo domov, morajo slovensko učeči se otroci ostati v razredu. Utrujenim po ostalih učnih predmetih jim na tak način zagrenjujejo veselje in razpoloženje. Zgodí se tudi, da se drugi otroci, ki lahko gredo prej domov, norčujejo z njimi, češ, ste bili že spet zaprti. Kako to psihološko vpliva na otroke, si je lahko predstavljati. Primer ni osamljen in nobenega dvoma

S koncertov v Slovenjem Plajberku in Glinjah: Odločno branimo našo materino besedo

Ljubezen do naše pesmi in naše govornice, neizmerna ljubezen do slovenske besede in pripravljenost, da jo branimo pred tistimi, ki po njej zopet strežejo, vodi v zadnjih tednih naše pevce od koncerta do koncerta širom naših treh dolin. Taista ljubezen in pripravljenost pa od koncerta do koncerta vedno bolj polnita dvorane, kjer so koncerti napovedani, s hvaležnimi in za plemenito poslanstvo naše pesmi navdušenimi poslušalci. S temi besedami je pričel svoj nagovor zastopnik Slovenske prosvetne zveze v nabito polnih dvoranah Sereinigove gostilne v Slovenjem Plajberku in pri Cingelcu na Trati, kjer so to pot pod vodstvom centralnega pevovodje SPZ Pavla Kernjaka koncertirali združeni pevski zbori Slovenskih prosvetnih društev iz Kotmari vasi in Bilčovsa ter šentiljski pevski zbor SPD Loga vas.

S tem uvodom v svoj nagovor je govornik SPZ samo povezal v besede to, kar na vseh koncertih beremo iz oči sodelujočih in udeleženi in kar v teh jesenskih dneh utripa v srcih bodisi mičnih pevcev z lepimi narodnimi nošami ter postavnih in korajžnih pevcev ali pa od pesmi do pesmi bolj navdušenega občinstva.

pevcem izrekla dobrodošlico občinski zastopnik Feliks Wieser in domači pevski zbor, ki je pod vodstvom Karla Lausseggerja s čistimi glasovi zapel v pozdrav »Tam za goro zvezda sveti« in »Jas sem en kmetovski ovčar«. Plajberžani, ki so v veliki večini takrat prvič videli tako močan pevski zbor in slišali tako ubrano petje, so bili navdušeni. Po koncertu in ob poznejšem poslavljanju od pevcev so vedno spet prosili, da jih pevski zbori SPZ kmalu spet obišejo.

Pri Cingelcu na Trati, kamor sta vozača poštinih avtobusov po strmi cesti iz Podna in Plajberka v večernih urah spretno pripeljala pevce, se je dvorana pričela kmalu po njihovem prihodu polniti. Ko se je ob sedmih zvečer pred zborom dvignil zastor odra, se je po nabito polni dvorani razširilo pričakovanja in veselja polno ploskanje ljubiteljev slovenske pesmi in besede. Ob pesmi do pesmi bolj prekipevajoče so se razlegale melodije in aplavzi po dvorani in pletli srca pevcev in poslušalcev v nerazdružljivo celoto. Celo noč bi ljudje radi poslušali našo pesem.

Kot viden izraz navdušenja pri Cingelcu je bil šopek slovenskih nageljnov, ki ga

Koncerti

V nedeljo, dne 7. decembra 1958

v ŽVABEKU ob 1/2 4. uri popoldne v farni dvorani,

v ŠT. PRIMOŽU v Podjuni ob 7. uri zvečer pri Voglu.

Koncertirata moški in mešani pevski zbor SPD Radiše pod vodstvom pevovodje Šimeja Wrulichca.

V ponedeljek, dne 8. decembra 1958

na REKI pri Št. Jakobu ob 3. uri popoldne v gostilni Primik,

v ZMOTIČAH ob 7. uri zvečer pri Prangerju.

Koncertirajo združeni moški in mešani pevski zbori SPD Kotmara vas, SPD Bilčovsa in pevski zbor Št. Ilj SPD Loga vas pod vodstvom centralnega zborovodje Pavla Kernjaka.

Vseh koncertov se bomo udeležili v obilnem številu. Pevke nastopijo v slikovitih rožanskih narodnih nošah.

Slovenska prosvetna zveza

Kakor že vedno sta bila tudi zadnja nedeljska koncerta s svojimi v šopek povezanimi pesmimi melodična slika žitja in bitja našega ljudstva na koroških tleh. Pod vodstvom skladatelja in pevovodje Pavla Kernjaka in ob visoki discipliniranosti pevcev so se melodije podanih pesmi čuteče prelivalo iz veselega in šega-vega pripovedovanja in opevanja človeškega življenja v milino mlade ljubezni in otožnost po srčnem razočaranju, vedno spet pa so v silnih akordih naraščale v spodbudo in izpoved: Živeti hočemo! Spoštujemo tuje in ljubimo svoje! Odločno branimo svojo materino besedo, ki jo znova preganjajo iz naših šol!

Ta melodični tok izpovedi naših pesmi je našel v dvoranah polno odprtih src. Zavedel jih je v zamaknjenost in spoznanje, po zadnjih akordih vsake pesmi pa v navdušenost za njihovo lepoto in plemenitost.

V Slovenjem Plajberku sta v okusno urejeni Sereinigovi dvorani gostujočim ni, da je tak način nameren pritisk tudi na otroke.

V Kožentavri so pred nedavnim zborovali stari Abwehrkämpferji in pristaši združenja staršev. Poslali so resolucijo na zvezo in deželno vlado ter koroškim deželnim poslancem, naperjeno proti novemu odloku deželnega šolskega sveta z dne 11. novembra in zahtevajo, da se pouk na osnovnih in glavnih šolah zakonito uredi na podlagi odjav od slovenskega pouka. (Mnogi starši namreč izsiljene in nepremišljene odjave preklicujejo). Zahtevali so tudi, da se mora veronauk za otroke, ki so odjavljeni od slovenskega pouka, poučevati v nemščeni. Po izpodrivanju slovenščine iz šol je zdaj na vrsti izpodrivanje slovenščine iz cerkve.

je v imenu hvaležnih poslušalcev izročila pevovodji in pevcem hčerkica Ferda Turka in jim z ljubkim glasom izrekla zahvalo za njihovo petje in za njihov doprinos k ohranitvi naše materine besede.

Zastopnik SPZ, ki je na obeh koncertih govoril o naši pesmi, je med drugim dejal, da je bila ta v melodijo povezana naša govornica vso zgodovino zvesta spremljevalka našega ljudstva. Vedno pa so jo preganjali tisti, ki so netili prepričanje med ljudstvom, da bi ga lažje obvladali in izvajali nad njim svoje nasilje. Danes naložimo v ozadju gonje proti dvojezičnemu šolstvu na Koroškem na iste kroge, ki so povzročili grozote zadnje vojne in ki so doživeli poraz in obsodbo vseh pošteno mislečih ljudi, vsega demokratičnega sveta. Nas in našo besedo so takrat obsodili na smrt. S pesmijo na ustih je šla naša mladina v gozdove, se uprla nasilju in zmagala. Kakor takrat, tako tudi danes ob naši pesmi izpovedujemo, da spoštujemo jezik in navade naroda soseda in vsakogar, od vsakogar pa pračakujemo, da spoštuje tudi nas in nam prizna kot našo pravico isto, kar si sam lasti za svojo pravico. Tisoč let ima slovenski jezik poleg nemškega na Koroškem svojo domovinsko pravico in te pravice mu nihče, ki je pravičen in poštenih misli, ne more odvzeti. Naš jezik ima svojo domovinsko pravico tudi po naših šolah. Z ljubeznijo do naše pesmi v srcu v naših prizadevanjih ne bomo odnehali, preden ne bo slovenskemu jeziku po naših šolah tudi v bodoče zagotovljena ista domovinska pravica, kakor je zagotovljena jeziku naroda soseda, ker le tako se more razvijati mirno sožitje in razumevanje med obema narodoma v prid in blagor naše skupne domovine.

Iz Kluba koroških slovenskih akademikov na Dunaju poročajo:

Letos se je spet pomnožila naša akademska študentska družina. Pa ne samo, da je narasla, tudi zanimanje za organizacijo se je pojačilo. Močno smo poživili naše tedenske klubske večere, ki so lahko prikaz naše razgibanosti in našega dela.

Poleg svojega organizacijskega dela se Klub v tem semestru prizadeva, da spet obnovi bivši slovenski krožek, ki naj povezuje Slovence na Dunaju. Prvič smo se dne 14. novembra sestali v veseli družbi. Predsednik Kluba je goste pozdravil in nakratko nakazal namen srečanja. Takšna svidenja so predvidena vsaj enkrat na mesec. Navzoči so pokazali veliko zanimanje in željo dunajskih Slovencev po domači družbi in slovenski besedi.

Prejšnji teden sta Klub koroških slovenskih akademikov na Dunaju obiskala predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Joško Tischler. V zanimivih razpravah sta nam obrazložila stanje perečega šolskega vprašanja na Koroškem, ki je nastalo po odloku deželnega glavarja. Priložnost smo izkoristili ter smo v odgovorih na razna vprašanja dobili vpogled v zadevno problematiko.

Brnca

Kot uvod v novo sezono dela je SPD »Dobrač« izkoristilo izročitev Drabosnjakovih priznanj, ki jih je SPZ ob svoji petdesetletnici podelila zaslužnim članom, za skromno slovesnost, na kateri je spregovoril predsednik SPZ, medtem ko je predsednik domačega društva iznesel željo, da bi se megle, ki trenutno zakrivajo Dobrač, kmalu razpršile in bi »Dobrač« zasvetil spet v sončni luči nekdanje dejavnosti. Po oficialnem delu, na katerem so sodelovali in pokazali svoje znanje mladi tamburaši, so nastopili tudi še znani stari brnški pevci in zadržali člane še dolgo v prijetni družabnosti.

Drugi dan zvečer je bilo videti številne člane društva »Dobrač« na drugi slovesnosti, na svatbi podpredsednika društva Tončaja Sluge, ki se je poročil s Treziko Mikl iz znane zavedne Gamsove družine na Ločilu. Na veseli svatbi, kjer so prepevali šentlenarški pevci, je predsednik SPD »Dobrač« Franci Mertel izročil podpredsedniku originalno izdelano spominsko darilo, SPZ pa je svojemu marljivemu odborniku ob tej priložnosti izročila dragoceno knjigo. Tončejcu in Treziki želimo v družinski zvezi mnogo sreče in zadovoljstva!

Kostanje

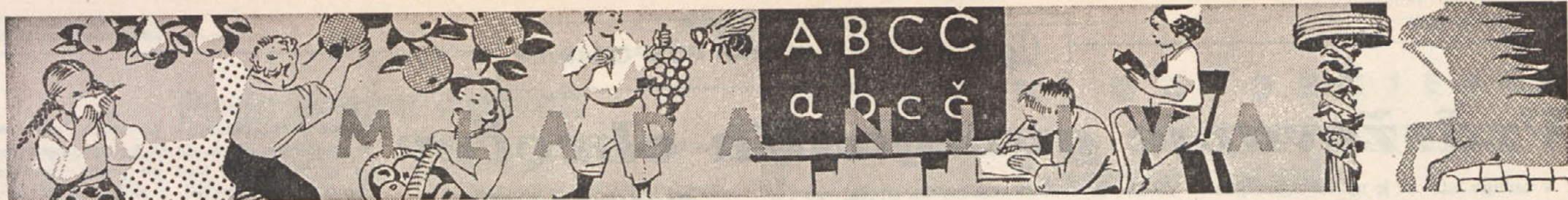
Tudi iz našega kraja poročamo o prometni nesreči, ki je končala s smrtnim izidom. Janez Dörner je vozil s traktorjem z dvema priklopnima vozoma v smeri iz Beljaka proti Celovcu. V bližini vasi Suha sta se priklopna vozova iz neznanega vzroka odključila ter se zakotalila čez štiri metre visoko cestno brežino. Na enem izmed priklopnih vozov je sedel 54-letni delavec Janez Buksbaum iz Korena v kostanjski občini. Nesrečnega moža je vrglo kakih šest metrov daleč na travnik, kjer je obležal s hudimi poškodbami, za katerimi je podlegel še med transportom v beljaško bolnišnico. Preminuli marljivi delavec zapušča ženo in štiri otroke, s katerimi globoko sočustvujejo vsi, ki jih poznajo.

Razne vesti iz Koroške

Tiskovni urad celovškega magistrata javlja, da je bilo meseca oktobra v Celovcu 220 rojstev ter 101 smrtnih primerov. Zakonov je bilo sklenjenih 62. Med novorojenimi je bilo 96 Celovčanov, 124 pa iz drugih krajev pri smrtnih primerih pa 57 domačinov in 44 drugih.

KOLENDAR

Petek, 28. november: Gregorij
Sobota, 29. november: Saturnin
Nedelja, 30. november: Andrej
Ponedeljek, 1. december: Natalija
Torek, 2. december: Biblijana
Sreda, 3. december: Frančišek
Četrtek, 4. december: Barbara

TONE SELIŠKAR:

*Po morju plove kapitan
(Po starem mornarskem motivu)*

Po morju plove kapitan
po bisere blesteče,
oj, kapitan,
napolnil bo tri vreče!

Čez morje jadra kapitan,
eh, po kitajsko svilo,
oj, kapitan,
nevesti za darilo.

Skoz vihre goni kapitan
mornarje po cekine,
oj, kapitan,
saj zlata sreča mine!

Po morju plove kapitan
in ladjo zaobrne,
oj, kapitan,
k nevesti se povrne.

A kaj si mislil kapitan,
vsa dolga, dolga leta,
oj, kapitan?
Premalo na dekleta!

Zlato lovil si, kapitan
in bisere, cekine,
oj, kapitan,
mladost pa mine, mine.

In kaj boš z zlatom,
kapitan?
Objemal, sivec, starko?
Oj, kapitan,
preveč si ljubil barko!

Leopold Suhodolčan: Molk ni vedno zlato

Bilo je še takrat, ko je vladal v Svetlem logu kralj lev, o katerem je šel glas, da v njegovem srcu še nikoli ni cvetelo usmiljenje. Vendar je bil ta lev še drugih muh poln. V deželi ni smela počiti nobena vejica, če je zadremal. Da bi padel takrat list z drevesa? Ojoj, kje pa! Še ti isti hip bi jezen potrgal vse pajčevine v svojem brlogu.

Pa še to niso bile vse njegove muhe. Že prve dni njegovega vladanja so napisali na vsa drevesa v Svetlem logu to njegovo zapoved:

Nekaj pesmic za miklavževanje

Že v predzadnji številki smo vas, dragi otroci, opozorili, da bomo objavili nekaj pesmic, ki naj bi se jih naučili za miklavževanje. Izbira pesmic pa včasih ni lahka, ker nimate na razpolago primernih pesniških zbirk, zato smo se odločili, da jih vam nekaj predlagamo. Poslužite se jih in videli boste, da bo tokrat Miklavž še posebno radodaren!

Sveti Miklavž

Sveti Miklavž prihaja z neba,
ima dosti, česar je treba:
za marljive, dobre, čedne,
za lenuhe, za poredne.

So za pridne: punčke, knjige,
jabolka, slaščice, fige.
A za lene: prazen nič
in povrh brezov bič.

Peti december

Zemlja je že kar zmrznila,
sivo je nebo,
saj december je v deželi —
otroci, kaj le bo?

Iz oblakov lahko plava
tisoč sto snežink,
veter pa bahato piska
venec žalostink.

Vmes polglasno se rožljanje
sliši tu in tam...
Danes še na vrata trkal
črn rogač bo sam.

Vi hudobni, vsi pokoro
delajte sedaj!
Koš globok je, parkelj čuden,
kaj bo z vami, kaj?

Le Miklavžu obljubite:

»Pridni bomo, glej!
Dal bo vam v plačilo jabolko —
dober je brez mej!

R. Vouk

VSAK PTIČ, S POSLUHOM ALI BREZ
POSLUHA, KI BI HOTEL ZAČIVKATI,
VSAKA MAČKA, ČRNA ALI BELA, KI
BI RADA ZAMIJAVKALA, SLEHERNI
OSEL, VELIK ALI MAJHEN, KI BI GA
PRIJELO, DA BI ZATROBIL, VSE KOZE,
STARE ALI MLADE, ČE BI ŽELELE ZA-
MEKETATI, VOLKOVI, LAČNI ALI SITI,
ZATULITI, LISICE, ZVITOREPKE ALI KO-
ŠATOREPKE, ZALAJATI, KAČE, DOLGE
ALI KRATKE, ZASIKATI, VSI, VSI MO-
RAJO POPREJ ZAPROSITI KRALJA LE-
VA, DA JIM TO MILOSTNO DOVOLI.

In od tistega dne je Svetli log utihnil,
kot bi nenadoma izumrle vse živali. Jelen
se ni več oglasil, koza ni več meketala,
ovce ne bleketale in še osel se je z vso
siljo premagoval, da ni spustil več glasu
iz svoje trobente.

Po dovoljenje pa raje niso hodili. Kaj
se je na primer zgodilo ovčki Blevčki?
Rodila se je, pa si je iz srca zaželela,
da bi prvič v življenju zableketala. Vsa raz-
igrana je priskakljala k levu. Zaman sta
jo potem doma čakala oče in mati, za-
man. Nikoli več se ni vrnila.

Od takrat ni šel nihče več k levu s po-
dobno prošnjo. Živali so raje molčale ko
grob.

Stara sova pa jih je nagovarjala:
»Neumnice! Bojazljivci! Boste vse živ-
ljenje molčali?!

Živali pa so ji odgovarjale:
»Tudi z molkom se da živeti.«
In je ostalo pri starem.

Nekega dne pa, v času, ko je odpadalo
listje, se je deželi približevala Smrt. Ni
nosila kose in belega oblačila, temveč ji
je na rami visela puška in v lovsko oble-
ko je bilo ogrnjeno njeno koščeno telo...

Koza jo je prva zagledala, pa se ni upa-
la zameketati, da bi opozorila druge. Smrt
v lovski obleki je prišla že daleč v gozd.

TRI PIJAČE

Na gospodarjevi mizi so stale tri polne
steklenice pijače.

V eni je bilo drago, okusno vino, v dru-
gi izborno pivo, v tretji pa čista, zdrava
voda.

Vino, ki se je nad ostalima pijačama
vedno bolj šopirilo, je dejalo: »Mar ni-
sem med nami najdražja in najdragoce-
nejša pijača? Na vladarskih in imenitnih
mizah prevladujem le jaz, vi pa le na mi-
zah navadnih ljudi, ki me zaradi pomanj-
kanja denarja ne morejo kupiti.«

Pivo je tako bahaško govoričenje uje-
zilo in je vinu odgovorilo: »Res je, da si
ti draga, okusna in dragocena pijača, to-

Ugledale so jo tudi druge živali, vendar
se svinja ni upala brez dovoljenja zakru-
liti, osel ne zatrobiti, zajček ne zacviliti,
da bi se živali še o pravem času skrile.

Tako je Smrt tistega dne brez težave z
lovsko puško upihnila življenje mnogim
živalim. In tudi tiste živali, ki so se le re-
šile, so bile nesrečne, saj so izgubile dra-
ge svojce.

Stara sova je tedaj spet odprla svoj
kljun in dejala modro:

»Tako. Zdaj ste občutile nesrečo na svo-
ji koži. Vsega pa je kriv molk! Še je čas,
da se uprete neumni prepovedi kralja
leva.«

Živali so spoznale, da ima sova prav.
Dokler bodo molčale, bo gozd nesrečen, bo
Svetli log temna dežela.

Zbrale so se v veliko čredo in se od-
pravile pred brlog kralja leva. Sova je
prhutala od veje do veje in jih vzpodbu-
jala. Zlasti je bilo treba hrabriti koze,
ovce in zajce, pa tudi osel je povešal
ušesa.

Ko je lev prilezel na svetlo, so živali
obstrmele. Pred njimi je stal stavec, z red-
ko grivo in posušenim repom. Lev je bil
samo še senca nekdanje moči. Trepetale
so torej pred zobmi, ki zajčku še repa ne
bi mogli več odgrizniti.

Stara sova mu je zaskovikala z dreve-
sa, naj odloži krono. In tedaj se je lev
komaj komaj odvrlel iz Svetlega loga...

GIOVANNI VERGA: Smrt penice

Videl sem ubogo penico, zaprto v klet-
ki: bila je boječa, žalostna in boleha. Gle-
dala nas je s prestrašenim pogledom, za-
tekala se je v kot kletke in ko je k njej
prihajala vesela pesem drugih ptičev, ki

so peli na zelenih tratah ali v sinjini ne-
ba, jim je sledila s pogledom, za katere-
ga bi lahko trdil, da je bil poln solz.

Ni pa, uboga jetnica, imela poguma, da
bi se uprla, ni si upala pretrgati železne
žice, ki ji je jemala prostost.

In vendar so jo njeni čuvaji imeli radi,
ti ljubi otroci, ki so se zabavali z njeno
žalostjo in plačevali njeno otožnost z drob-
tinicami kruha in s prijaznimi besedami.

Uboga penica se je skušala prilagoditi,
revica; ni bila hudobna, ni jih hotela gra-
jati s svojo žalostjo, saj je poskusila, otož-
na, zobati prosjo in kruhove drobtinice,
toda ni jih mogla požreti.

Po dveh dneh je zvila glavo pod perot
in prihodnjega dne so jo našli v kletki
mrtvo.

Umrla je, uboga penica! In vendar je
bila njena posodica polna hrane.

Umrla je, ker je bilo v tistem telescu
tudi nekaj, kar se ni hranilo samo s pro-
som, in ker jo je mučilo poleg lakote in
žeje še nekaj drugega.

Kmalu potem so krsto zabili in jo od-
nesli iz sobe.

Po pogrebu smo domači odšli v krčmo.
Z Motnika je bil med pogrebci samo stric
Tomaž, a še njega je morala mati skoraj
privleči za rokav, iz Podloga pa dedkov
brat, boter Amon. Sprva so govorili o
tem, koliko ljudi je bilo na pogrebu, kdo
je prišel, koga ni bilo, a bi bil lahko pri-
šel, tudi o pokojnem dedku je padla ka-
ka beseda, pozneje je imel glavno besedo
stric iz Donawitza. Hvalil se je, koliko
zasluži in kaj vse sta si s teto Greto že
kupila. »Če je samo polovico tega, s čim-
mer se hvali, res, je še grje, da se očeta
ves čas ni niti spomnil,« je šepnila mati
stricu z Motnika. Tudi meni je bilo zoprno
stričevo hvalisanje. Izrabil sem prvo pri-
liko, da sem se zmuznil iz krčme. Kam
naj bi šel drugam, če ne v kolonijo? Toda
Martice nisem videl nikjer, našel sem le
njenega in svojega bratca, igral se je na
stopnički pred zaprtimi vrati v kuhinjo.
Izročil sem mu tablico čokolade.

»Pol je tvoje, pol pa daj Martici! Boš?«
»Bom,« je obljubil Nejček; tedaj sem
še le opazil, da ima prav take sive oči kot
oče, tudi v obraz mu je podoben.

Ko sem se vrnil v krčmo, so sedeli tam
samo še oče, stric in teta iz Avstrije pa
neki rudarji. Pogovor je tekel o stavki.
Oče je udarjal po mizi in vpil, da bo tre-
ba z rudniško gospodo napraviti tako, ka-
kor so v Rusiji napravili s kapitalisti.

»Zvezati jih bo treba in zmetati v jamo!
Samo z dvema, tremi bi tako napravili in
videli bi, kako hitro bi se omečili!

»Tako je!« je pritrdjeval eden od rudar-
jev, drugi pa je svaril. »Luka, tiše, tiše,
nisi več varen pred lastnim bratom! Snoči
so odpeljali Čepina. Menimo se rajši o
čem drugem!«

»O čem naj se meni, če ne o tem, kar
te tišči? Koliko dni smo že brez dela in
ne kaže, da bodo popustili. Ali naj do je-
seni čakamo?«

Opazil sem, da so pri sosednji mizi sti-
kali glave in se nekaj na tiho pogovar-
jali. Še jaz sem se zbal.

»Oče, poslušaj,« sem rekel.

»Naj poslušaj,« je zakričal oče, ki je
ves dan po malem pil in je bil že močno
vinjen. »Ne govorim praznim stenam, go-
vorim ljudem, ti naj pa slišijo! Tudi gos-
podu ravnatelju in gospodom delničar-
jem bi povedal isto: treba bo nekaj na-
praviti, da bodo popustili.«

»Jaz pa pravim,« se je spet oglašil stric
Lenart, »da tu pri nas v Jugoslaviji ni kru-
ha in ga tudi ne bo. Če bi bil jaz na tvo-
jem mestu, bi prodal podrtijo na Strmcu
in se odselil v Avstrijo. Pri nas v želez-
narni je zaslužek dvakrat večji, rudarji
zaslužijo še več. Res, ni lahko najti delo,
ampak dobrega delavca vzamejo povsod,
naše ljudi imajo radi. Če hočeš, povprašam
v leobenskem rudniku, poznam nekaj lju-
di, lahko bi te spravil v jamo, lahko pa

dobiš delo tudi v železarni.« Obrnil se je
še k meni. »Tudi tebi, Marko, bi našel de-
lo. Koliko tu zaslužiš?« Ko sem mu pove-
dal, se je zasmel. »Norec, pri nas bi za-
služil trikrat toliko. Kar pridita! Tu ni
pravega gospodarstva, sploh je tu slaba
politika, v Avstriji pa je vsako leto bolj.«

Nadaljnemu razgovoru nisem več sle-
dil pozornost, Čeprav tudi jaz nisem vsega
verjel, kar je pripovedoval stric, je nje-
govgo pripovedovanje zbudilo v meni že-
ljo, ki je dotlej nisem poznal: lahko bi
torej šel v svet, v Avstrijo, tam ni revšči-
ne, tudi ni domačih preprirov, zaslužek je
večji, domov bi materi pošiljal mnogo de-
narja, pošiljal bi ji tudi drugih reči. Ko
bi prišel, recimo za božič, bi prinesel v
velikem kovčku za vsakega nekaj. Naj-
lepše darilo bi seveda dobila Martica.

O vsem, kar sem slišal tega dne, bi bil
gotovo še dolgo razmišljal, da se ni že
drugi dan zgodilo nekaj še bolj nenađa-
nega in nepričakovanega.

Ko sem se umival na studencu in se —
kot navadno — oziral navzdol po sadov-
njaku in še dalje dol v Podlog pa v kolo-
nijo, sem zagledal spodaj ob Plevnikovih
njivah dva orožnika. Takoj me je sprele-
tela zla slutnja. Skočil sem v hišo. Oče je
še trdno spal, tudi Pepček je spal, mati
in Štefka pa sta šarili po kuhinji.

»Žandarji!« sem kriknil. »Žandarji!«

Očeta sem moral pošteno stresti za ra-
mena, da je odprl oči.

Kje ste, Lamutovi?

Anton Ingolič

Opazili smo ju, ko sta bila že konec
Plevnikovih njiv. Stric ni bil večji kot
oče, a suh, koščen in oblečen v črno gos-
posko obleko, ženska ob njem pa je bila
okrogla in imela je črn klobuk.

Prve besede, ki jih je teta izgovorila,
so bile nemške, celo stric je začel nemški,
potem se je le spomnil, kje je. »Ga še
niste odnesli?« je vprašal po naše, teta
pa je kar dalje žlobudrala nemški, čeprav
je videla, da je mati ne razume. Končno
sta le opazila tudi nas otroke. O meni je
dejala teta, kakor mi je povedal oče, da
sem velik in krepak deček. Dobil sem čo-
kolado, ki sem jo nemudoma potisnil v
žep, Štefka in Pepček pa bombone. Ko je
teta še materi stisnila v roke srednje ve-
lik zavoj, smo odšli k dedku v sobo. De-
dek je ležal med svečami mirno, spokoj-
no. Če bi se zbudil, bi bil gotovo dejal:
»Ostanite na Strmcu, ne v jamo, ne v svet!
Poglejte me, dvainosemdeset let sem do-
čakal, kdo jih bo izmed vas?«

»Nisem si mislil, da so tako slabi,« je
rekel stric, teta pa je odšla ven na zrak.

OBVESTILA NAPREDNIH GOSPODARJEV

Vzdrževanje gumijastih obročev

V zadnjih letih se je uporaba gumijastih obročev za vozila v kmetijstvu zelo razširila. S številom traktorjev se je povečalo tudi število prikolic, ki imajo gumijasta kolesa. Prav tako je navadna kmečke vozove z lesenimi kolesi, okovanimi z železnimi obroči, marsikje zamenjalo vozilo, ki ima gumijaste obroče.

Oskrba in vzdrževanje gumijastih obročev sta dokaj preprosti in ne zahtevata posebnega znanja. Vendar ponekod delajo velike napake: obroče nepravilno in površno negujejo, zato se gumi hitreje obrabi ali porabi. Obročev ne zavarujejo dovolj pred škodljivimi vremenski vplivi, zlasti pred vročino. Zaradi hitreje

Sedaj svetlobo v kurnico!

Ze večkrat je bilo na tem mestu govora o potrebi razsvetljave kurnic v zimskem času. Zato danes tozadevno le kratko opozorilo.

Čimveč kokoši žrejo, temveč jajc lahko pričakujemo od njih. Kokoši vendar samo žrejo, če imajo svetlobo. Pozimi, ko je dan kratek, jim ga moramo podaljšati s pomočjo električne razsvetljave na 12 do 14 ur. Potem bodo pričele kmalu nesti in bodo nesle tja do februarja, marca.

Električna žarnica v kurnici mora biti dovolj močna. Število in jakost žarnic bomo najlažje zadeli, če si bomo zapomnili, da mora priti na eno kokoš 1 vat svetlobe. Za 40 kokoši torej potrebujemo žarnico s 40 vati. Neonske cevi so tudi v kurnici boljše od običajnih žarnic.

Predvsem je važno, da kurnico razsvetljimo v zgodnjih jutranjih urah, kajti kokoši so po naravi zgodaj budne in zavzamejo takrat največ hrane. Kdor pa ima električni tok poceni, naj pusti kurnico celo noč razsvetljeno. Kokoši, predvsem pozne jarkice, bodo hitreje pričele nesti, onim kokošim, ki se mišijo, pa se bo doba mišenja skrajšala.

Ne zanemarjamo čiščenja strojev

Na vsaki kmetiji predstavljajo stroji vrednost, ki gre danes v več deset, tu in tam pa tudi v sto tisoče šilingov. Skozi celo leto smo z njimi delali in pustili, da so bili mokri, da so se zaprašili in poškodovali. Sedaj čakajo, da tudi mi izpolnimo do njih svojo dolžnost, da jih očistimo, pregledamo in popravimo, kjer so popravila potrebna.

Tega važnega jesenskega dela ne zamujamo in ga ne zanemarjamo. Če sedaj ne bomo strojev očistili in pregledali ter postavili pod streho na suhem prostoru, potem nam bosta več tisoče šilingov njihove vrednosti čez zimo razjedli in uničili rja in gniloba.

obrade obročev se vzdrževalni stroški vsega vozila zelo povečajo.

Obroči morajo biti z zrakom dobro napolnjeni

Če vozimo s traktorjem dalj časa, ko zračnica ni dovolj napolnjena in obroč ni primerno napet, se poveča trenje ob platu. Zaradi tega se sčasoma začno cefrati posamezne niti platna, čeprav je zunanja gumijasta plast še cela. Na slabi in neravni cesti se platno hitreje trga in obrablja. Obroč s tako pokvarjenim platnom ni mogoče več popraviti.

Premajhen pritisk v obroču na zadnjih kolesih utegne biti nevaren, kadar je potrebna večja vlečna moč; tedaj namreč zračnica ne pritiska dovolj na rob obroča in se zaradi tega prav lahko iztrga ventil iz zračnice.

Gumijaste obroče je treba vsaj enkrat, dvakrat na teden pregledati ter preizkusiti, ali so zračnice dovolj napolnjene, tako da je pritisk primeren. Ko pa je hujša vročina ali ko se hitro spreminja toplota, moramo tudi vselej preskusiti pritisk v zračnici.

Prevelik pritisk v zračnici bolj škoduje vozilu kakor pa obročem zaradi udarcev in sunkov, ki se prenašajo na zgornji del vozila zlasti na slabi cesti in polju. Zaradi prevelikega pritiska obroč lahko počí. Zaradi trajnega močnega pritiska niti v platnu izgube prožnost in trpežnost.

Težko pa je dati splošno veljavna navodila, kakšen naj bo

dopus ten pritisk v traktorskih obročih

ali v obročih vozil. Vendar bodo naslednje številke lahko marsikomu napotilo.

Ko uporabljamo kmetijski traktor na dobri cesti, naj bo pritisk v sprednjih obročih 1.5 do 2 atmosfere, v zadnjih pa 1.5 atmosfere. Pri delu s traktorjem na njivi sme biti najmanjši tlak v prednjih zračnicah 1 atmosfero, v zadnjih pa 0.8 atmosfere. Pri delu na njivi mora biti tlak v obročih manjši zato, da imajo obroči ob stiku z zemljo večjo ploskev, zaradi tega se sila bolj prenaša, kolesa manj drsijo in obroč (profil) se bolje čisti sam od sebe. Ko pa uporabljamo traktor le za krajše prevoze, na primer od doma na njivo ali z njive, to se pravi za vožnjo po trdi cesti, ni nujno, da povečamo tlak v zračnicah; tlak lahko ostane manjši, kakršen je predpisan za delo na njivi.

Razen tega, da imajo obroči primeren notranji tlak, je

velikega pomena tudi obtežitev

Vsak obroč ima glede na svojo zmogljivost predpisano obtežitev, ki je izražena v kilogramih nosilnosti. Nepravilna obtežitev prav tako skrajšuje življenjsko dobo obročev. Ob preveliki obtežitvi se obroč preveč upogne, nastane »valjanje« (trenje) in stene se preveč stiskajo. Pokažejo se enake napake, kakršne so posledica premajhnega tlaka v zračnici. Navadno prav takšnih poškodb ne opazimo takoj, tako da nastane še večja škoda.

Da krompir ne bo gnil

Veliko kmetovalcev v zadnjih tednih toži, da krompir letos dosti bolj gnije kot v prejšnjih letih. Deloma bo temu gnitju vzrok nenormalno vreme za časa rasti na njivi, ki je izredno močno pospešilo razvoj krompirjeve plesni (Kraut- und Knollenfäule) ter črne noge. Kali teh bolezni so prišle na gomolje, kjer povzročajo gnitje. V precejšnji meri pa je sedanjemu gnitju gomoljev vzrok neskrbnost pri vskladiščanju krompirja. Kdor spravlja prstene gomolje z njive naravnost v klet, temu mora letos krompir gniti. Staro je pravilo — ki pa ga je treba upoštevati tudi pri sedaj potrebni naglici kmečkih opravil — da se mora krompir, preden pride v klet na kup, shladiti, osušiti in znebiti prsti, ki je eden izmed glavnih povzročiteljev gnilobe.

Kjer krompir gnije, ne preostane drugega, kakor da ga preberemo. Da pa bomo tudi pri prebranih gomoljih zmanjšali nevarnost nadaljnega gnitja na minimum, so potrebni še ti-le ukrepi: 1. Klet mora

biti suha, zračna in hladna. V kleti temperatura ne sme biti višja od + 2 do + 4 stop. Celzija. To pa bomo dosegli v tem letnem času le, če bomo imeli do zmrzovanja okna kleti odprta in če bodo v kleti stale na več mestih posode s prahom živega apna, zdrobljene šote ali pa lesnega oglja, ki vpijajo zračno vlago. Dobro bo tudi, če bomo ob prebiranju krompirja po tleh in ob stenah posuli bakrenega apna, ki ga dobimo v drogeriji ali trgovini z barvami.

2. Med nasutimi gomolji mora krožiti zrak. Če že ne po tleh, moramo vsaj ob stenah kleti položiti nekoliko od stene odmaknjene deske, da bo tam krožil zrak in prišel do gomoljev. Kup krompirja naj ne bo višji od 1 m in naj ima na vsaka dva metra po dolžini in širini na tla kleti postavljene sapnike, preko katerih bo prihajal v kup svež in suh zrak.

S temi ukrepi moremo nadaljnje gnitje krompirja v kleti močno omejiti, marsikje pa tudi preprečiti.

Trajna preobremenitev povzroča tudi, da se upogibajo osi in da se kolesa nepravilno vrtijo. Zaradi tega se profil (površje obroča) enostransko, neenakomerno obrablja. Če se že ni mogoče izogniti preobremenitvi, moramo voziti počasi in previdno.

Obroče moramo tudi pravilno izbirati

Novi traktorji ali prikolice imajo obroče, ki jim je tovarna določila pravilne dimenzije. Drugače pa je to pri vozilih, ki jih izdelujejo razni obrtniki. Lahko se zgodi, da dobijo kolesa obroče s premajhno nosilnostjo, če je voz izdelan za večja bremena. Obtežitev obročev ob polno naloženem vozu lahko ugotovimo s tem, da s prvimi kolesom zapeljemo na mostno tehtnico. Težo, ki jo pokaže tehtnica delimo z dve. Račun pokaže, koliko je obremenjen en obroč. Obremenitev, izražena v kilogramih, pomaga v tabelici za obroče izbrati pravilno veliko pnevmatiko.

Pri traktorskih zadnjih obročih moramo paziti, da so

robovi obrnjeni od sredine naprej

in poševno navzven. To se pravi, da morajo biti trikotji, ki jih oblikujejo robovi, obrnjeni naprej, ko gledamo obroč z vrha, ali nazaj ob pogledu na odtisek obroča. Če so obroči obrnjeni tako, se v trikotjih ne nabira blato in prijemljivost obročev je boljša. To velja predvsem za težko zemljo. Pri pešeni zemlji pa naj bodo robovi obročev tako obrnjeni, da se bo zemlja nabirala v trikotjih. To bo pripomoglo, da bo peščena zemlja manj polzila in da obroč ne bo drsel.

Obraba obročev je odvisna tudi od načina vožnje. Hitro speljavanje z mesta in naglo zaustavljanje znatno povečata obrabo obročev. Vožnja po kotanjasti cesti ali po ozkih in zmrazjenih kolesnicah je škodljiva, saj se med njo močno poškodujejo tanke stene obročev in včasih se celo predrejo.

Le redkokdaj pomislimo, da škodljivo delujejo tudi

zarjevela platišča

na obroče. Rja grize gumi in platno tako, da površje postane hrapavo. Zaradi hrapavosti se poveča mehanično trganje gumijskega materiala.

Vremenski vplivi tudi zelo škodljivo vplivajo na gumijaste obroče. Obroči se hitreje obrabijo poleti kakor pozimi. Ob vročini je trenje med obročem in tlakom večje kakor ob hladnem vremenu. Tudi dež in sneg zmanjšujeta trenje ter obrabo. Zato je treba varovati gumijaste obroče pred vročino; vozilo, ki stoji dalj časa na soncu, je treba pokriti tako, da sonce ne razgreva obročev. Škodljiva sta tudi voda in olje; voda povzroča rjo na platiščih ob obročih, olje pa kemično razkraja gumi.

Inž. Tone Marolt

- »Zandarji!«
- »Kaj praviš?«
- »Zandarji, zandarji!«
- »Prasil!«

In že je zaspal, naravnost zasmrčal je. Ko se je le zdramil, so se na predrju že začuli težki koraki.

»Ste vi Luka Lamut?« se je zadržal s praga večji in starejši orožnik.

»Kaj hočete z Lamutom?« je vprašal oče še na pol v spanju in glasno zazehal, kakor da smo sami.

»Z nama boste šli!« je dejal s strogim glasom tisti, ki je vprašal po očetu.

Šele zdaj je oče pogledal pozorneje proti vratom.

- »Kam?«
- »Boste že videli!«
- »Zakaj?«

»Tudi to boste izvedeli! Pokonci, ne utegneva čakati!«

Na pragu se je pokazala mati.

»Za božjo voljo, kaj hočete?« je zavrisnila.

Mlajši orožnik je vzel iz žepa droben zvezek in svinčnik.

»Povejte, kdaj je vaš mož prišel snoči domov!«

»Kdaj?« Mati je premišljevala samo trenutek. »Ob desetih,« je odgovorila mirno.

»Otroci so že spali, jaz sem pospravljala očetovo kamro, ravno je bila ura deset spodaj v zvoniku, ko sem nesla zad-

nje smeti na gnoj, tedaj je prišel Luka gor po sadovnjaku.«

Svojim ušesom nisem verjel. Oče se je vendar vrnil šele proti jutru in takoj potem se je razbesnel v koči tak prepir, da sem ga slišal na senik, kjer sem spal že drugo poletje.

»Govorite resnico, sicer še vas odpelje mo!«

»Bom menda vedela, ali je bil mož nočnoj doma ali ni bil. Spodaj pri Raku smo imeli malo sedmimo, jaz sem prišla z manjšima otrokoma že v mraku, Luka pa je s fantom,« pokazala name, »prišel ob desetih, točno ob desetih. Povej, Marko, ali je bilo tako ali ne!«

Na srečo se je, še preden bi jaz mogel pritrditi, oglašil starejši orožnik.

»Fanta bomo že mi vprašali, kar bomo hoteli! Zdaj govorimo z vami! Povejte,« je nadaljeval še ostreje, »kaj vam je dejal mož, ko je ponoči zagrmelo?«

»Da je ponoči grmelo? Ob enajstih sva legla, otroci so legli že prej, zaspala sva kot ubita. Že dve noči nisva spala.«

»Vi torej niste čuli eksplozije? Tudi vi dva ne?«

To vprašanje je veljalo meni in Štefki, ki se je plašna skrivala materi za krilo.

Seveda sem čul, kakor da bi spodaj ustrelil velikonočni možnar. Mislil sem, da je ustrelil kak orožnik. Kmalu pa sem sploh mislil, da najbrž niti ni počilo, ampak da se mi je samo zdelo, morda sem za

hip zaspal in se mi je le sanjalo. Torej je zares počilo in orožnika spravljata tisti pok v zvezo z očetovo odsotnostjo? Šele zdaj sem zaslutil nevarnost.

»Nič nisem čul,« sem odgovoril zelo razločno.

Čutil sem se, kako se človek lahko zlaže orožniku. Niti trenil nisem, na tihem sem bil ponosen, da sem se tako zlahka zlagal, morda celo tistemu orožniku, ki me je bil oplazil s puškinim kopitom.

»Kdaj je prišel oče, fante?«

»Prišla sva točno ob desetih,« sem odgovoril, ne da bi trenil z očmi.

»Ali vam nisem rekla, da je bil ob desetih doma?«

»Govorite, kadar boste vprašani!« se je starejši orožnik zadržal nad materjo, očeta pa vprašal posmehljivo: »Razložite, kako je bilo mogoče, da ste prišli ob desetih na Strmec, ob pol enajstih pa so vas videli spodaj v koloniji?«

»Kako naj bo v koloniji, če je bil doma?«

»Ob enajstih pa je bila eksplozija,« je nadaljeval orožnik, ne da bi poslušal mater.

»Odgovorite!«

»Nimam kaj odgovoriti, če sem bil ob enajstih že v postelji.«

»Ali tudi zanikate, da ste zvečer pri Raku govorili, da je treba nekaj storiti, da bodo gospodje popustili!«

»Govoril sem, kar sem govoril,« je dejal oče, ki se je medtem oblekel, »o eksploziji pa čujem zdaj prvič.«

(Nadaljevanje sledi)

PO ŠIRNEM SVETU

London. — Švicarska vlada je povabila predstavnike Avstrije, Velike Britanije, Švedske, Danske in Norveške, naj skupno proučijo možnosti za ožje gospodarsko sodelovanje zaradi položaja, ki je nastal po prekinitvi razgovorov o svobodni trgovinski coni »Male Evrope«.

Atene. — Na volitvah v skupščini se vladajoči grški radikalni stranki kljub temu, da ima večino, ni posrečilo, da bi bil izvoljen njen kandidat za tretjega podpredsednika. Dvajset poslancev te stranke je glasovalo za kandidata progresivistične stranke. Opozicijski krogi poudarjajo, da kaže ta dogodek na nezadostno trdnost v radikalnem taboru.

Akra. — Tu je bilo uradno sporočeno, da se mislita Gana in Gvineja združiti v eno državo. Predstavnikom dežel Britanske skupnosti narodov so v Gani izročili pisma, ki jih obveščajo o tem sklepu predstavnikov vlad Gane in Gvineje.

Tajpeh. — Baterije s kitajske obale znova obstreljujejo otok Kvemoj. V poročilu poveljstva na Kvemoju je rečeno, da so kitajski topovi od 23. avgusta, ko se je začelo bombardiranje otoka, izstrelili nanj 576.636 granat, ki so ubile 101 žrtev ter ranile 286 oseb. Granate so porušile 3653, poškodovale pa 1800 hiš. Kitajska artilerija je uničila na otoku Kvemoju 213 topov, porušila 86 topovskih gnezd, 17 skladišč za strelišivo in gorivo, eno opazovalnico, eno radarsko postajo, 96 kamionov, 8 protiletalskih topov in eno barako.

New Delhi. — Vlada namerava doseči v raznih deželah nova posojila v skupnem znesku 650 milijonov dolarjev, ki naj bi omogočila izpolniti načrte v poslednjih dveh letih drugega indijskega petletnega načrta. Razen tega so ZDA, Velika Britanija, Kanada, Japonska in Zahodna Nemčija Indiji že zagotovile kredite v znesku 350 milijonov dolarjev.

Ottawa. — Število brezposelnih se je v Kanadi v primerjavi z lansko jesenjo povečalo za 50 %. Trade Unioni so predlagali, naj bi predsednik Diefenbaker ukrenil vse potrebno, da se zajezi brezposelnost. V Kanadi živi nekaj nad 16 milijonov ljudi, brezposelnih pa je po zadnjih podatkih že 313.000. Sindikati trdijo, da bo stalno doseljevanje tujcev v Kanado povzročilo v državi resno krizo. Trdijo, da bo letošnja zima v Kanadi položaj slabši kot kdajkoli po vojni.

Nikosija. — Britanske oblasti so objavile, da je bil pretekli petek v centralni ječi v Nikosiji pogreb Mazisa, voditelja EOKA za severni del Cipra. Mazis je bil prejšnji teden ubit med obsežni akcijo britanskih čet proti nekaterim oddelkom EOKA. V znamenju žalovanja za Mazisom so dijaki v Nikosiji in Famagusti zapustili šole.

Tokio. — Kitajski zunanji minister Čen Ji je v zvezi ameriško-japonskimi razgovori o reviziji sporazuma o vzajemni varnosti ostro napadel japonsko vlado. Japonsko zunanje ministrstvo je njegove besede ocenilo kot neposredno vmešavanje v notranje zadeve. Japonski listi pišejo, da Kitajska s tem hoče oslabiti japonsko-ameriške stike ter da s tem izkorišča japonsko krizo zaradi zakona o dajanju širših pooblastil policiji.

London. — Tu so pretekli teden začeli delegati iz petih dežel razgovore o bodočem lovu na kite v Antarktičnih vodah. Norveška, Japonska, Velika Britanija, SZ in Nizozemska bodo skušali doseči sporazum o zmanjšanju lova na kite, skušali pa bodo tudi doseči višino ulova na posamezno državo.

Atene. — Grška vlada se je začela politično in diplomatsko pripravljati na razpravo o ciprskem problemu pred OZN. V ta namen bo odpotoval v New York nadškof Makarios, kjer bo razložil zahtevo Ciprčanov za neodvisnost. O Cipru bodo bržda v političnem odboru razpravljali med 29. in 30. novembrom.

Nedelja volitev

Preteklo nedeljo so bile občinske volitve na Gradiščanskem, deželne volitve na Bavarskem in v Hessenu ter volitve v poslansko zbornico v Franciji.

Občinske volitve na Gradiščanskem so bile zadnje večje volitve pred prihodnjimi parlamentarnimi volitvami jeseni prihodnjega leta in so stranke nestrpnost pričakovale njihovega izida. Skupno je bilo 172.779 volilnih upravičencev. Volitev se je udeležilo le 155.570 volivcev, neveljavnih pa je bilo 2337 glasov. Posamezne stranke so dobile sledeče število glasov (v oklepajih navajamo primerjalne številke iz leta 1954): OVP je dobila 73.161 glasov, 1939 mandatov (75.398, 1994), SPO je dobila 72.432 glasov in 1557 mandatov (70.499, 1576), KPO 1927 glasov in 12 man-

datov (5511, 51 mandatov), FPÖ, ki je tokrat prvič kandidirala, je imela le neznatne uspehe, namreč 4159 glasov in 69 mandatov, imenske liste so dobile 3891 glasov in 112 mandatov.

Končni rezultati so pokazali, da sta obe vladni stranki ohranili dosedanje pozicije, komunistična stranka pa je zgubila več kot tri četrtine svojih mandatov.

Na bavarskih deželnozborskih volitvah je sodelovalo 5 strank. Od teh sta samo Krščansko-socialna unija (CSU), bavarska veja Krščanske demokratske stranke (CDU) in Socialno demokratska stranka (SPD), največja zvezna opozicijska stranka, povečali število svojih poslancev. CSU je dobila 101 od 204 mandatov, (prej jih je imela 83), SPD pa 64 (prej 61). Bavar-

Ruhe und Sachlichkeit

In der Politik ist die Verantwortung für eine Krise freilich niemals ausschliesslich einer Seite anzulasten; im Kärntner Schulstreit ist es nicht anders. Gewiss, es wurde kein Recht der jugoslawischen Minderheit verletzt, doch ist es ebenso richtig, dass gewisse Kreise auf österreichischer Seite einen Streit geradezu proviziert haben. Wieder einmal sind Teile der Bevölkerung den in Kärnten noch immer nicht ausgestorbenen grossdeutsch-nationalen Elementen auf den Leim gegangen. Bei Gott, es ist keine „nationale Todsünde“, wenn ein paar Hundert oder Tausend österreichische Kinder im Grenzgebiet eine slawische Sprache lernen müssen. Sollten die Österreicher nicht überhaupt mehr slawische Sprachen lernen? Der Strahlungskreis ihres Landes ist ja doch nach wie vor der Südosten. Der beste Beweis dafür, dass uns der gegenwärtige Schulkonflikt in Kärnten ohne Schwierigkeit hätte erspart werden können, ist die Tatsache, das es ihm zum Beispiel im Burgenland nicht gibt, weil ihn hier eben niemand vom Zaun brechen wollte.

Im Augenblick scheint die Lage noch sehr verworren und eine Entspannung nicht in unmittelbarer Nähe. Trotzdem werden sich eines Tages auch die Radikalisten zu dem Standpunkt bekennen müssen, den Unterrichtsminister Dr. Drimmel kürzlich im Parlament bezogen hat...

Eine Atmosphäre der Ruhe und Sachlichkeit tut auf beiden Seiten not, denn eine Fortsetzung der Polemiken würde über kurz oder lang zu dem gleichen Punkt führen, an dem die österreichisch-italienischen Beziehungen vor einem Jahr angelangt waren. Damit wäre niemandem gedient:

den Minderheiten nicht, die ihre Treue zu Österreich wiederholt unter Beweis gestellt haben;

den Jugoslawen nicht, denn ihnen muss angesichts der Attacken des Ostblocks daran gelegen sein, mit Österreich gute Beziehungen zu unterhalten;

den Österreichern nicht, denn eine Verlängerung des Eisernen Vorhanges über die ungarische Grenze hinaus würde neue Komplikationen und noch grössere Unsicherheit schaffen;

der ganzen Welt nicht, denn ein Konflikt zwischen Jugoslawien und einem nicht-kommunistischen Staat wäre nur Wasser auf die Mühlen des Kremls.

»Neues Österreich«, 23. 11. 1958, Wien

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program. — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

II. program. — 6.00, 7.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program: 5.55 Oddaja za kmete — 6.00 Vedri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 7.55 Zvenече razno — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Gospodinjski magacin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 14.45 Prav za vas — 15.45 Iz književnosti — 17.55 Sami šlagerji — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 29. november:

I. program: 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 15.30 Z vseh dolin zveni — 16.20 Za mladino — 16.45 Iz parlamenta — 17.10 Za razvedrilo — 20.30 Večerne melodije — 21.00 Quiz za 100.000 šilingov.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.15 Francoska glasba — 11.00 Narodne pesmi in napevi — 14.45 Tehnični pregled — 15.00 Mladinski koncert — 18.10 Za delopust — 21.00 Mojstrske operete.

Nedelja, 30. november:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 9.00 Nedeljski venček melodij — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Zabavni ritmi — 17.45 Zvenечи globus — 19.00 Športna poročila — 20.10 „Premiera v petek“, igra.

II. program: 7.05 Godba na pihala — 15.00 Operetni zvoki — 16.00 Nedelja ob štirih — 20.00 „Ciganski prvak“, opereta.

Ponedeljek, 1. december:

I. program: 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Za našo vas (slov.) — 16.00 To je Paris — 17.10 Popoldanski koncert — 18.30 Mladina in teater — 18.40 V dvojici in v troje (slov.) — 21.00 Vindobona, ti lepo mesto.

II. program: 8.20 Pisan spored — 15.30 Tako rad bi bil tvoj... — 16.00 Otroci, mi pojemo — 17.15 Znanje za vse — 17.00 Pester spored — 19.30 Orkestralni koncert.

Torek, 2. december:

I. program: 8.45 Domači zdravnik — 14.00 Poročila, objave. Kako se pripravljamo na zdravo starost? (slov.) — 16.00 Igrajo Deutscheistri — 17.10 Fifty, fifty — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.15 „Mrak bogov“, opera.

II. program: 8.20 Zabaven program — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Melodije za srce — 17.30 Govori UNESCO — 17.55 Popoldanski koncert — 20.00 „Amphitron“ ali „V Tebah so dolge noči“.

Sreda, 3. december:

I. program: 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo (slov.) — 16.00 Zabavna glasba — 17.10 Zabavni koncert — 20.15 Življenje polno glasbe: Tod Heath — 21.20 Prosimo, odložite.

II. program: 8.20 Lahka hrana — 15.30 Mali ansambli — 16.30 Glasbena kolekcija vzorcev — december 1958 — 17.15 Z raziskovalnega dela visokih šol — 19.30 „Ampak te besede nisem dejal“, slušna igra.

Četrtek, 4. december:

I. program: 14.00 Poročila, objave. Iz koroške književne delavnice — 16.30 S tujim perjem — 17.10 Pisan venček melodij — 18.10 XY ve vse — 18.30 Mladina v poklicu — 18.40 Za kmete — 20.15 Lovska ura — 21.00 Pozdravljeni gorjanci.

II. program: 8.10 Melodije za zabavo — 16.00 Oddaja za žene — 16.30 Dobro zabavo — 17.55 Melodije in ritem — 19.30 Tisoč in ena noč — 20.00 Večerne sanjarije — 20.30 Umetnost biti poročen.

Petek, 5. december:

I. program: 8.45 Iz radijske beležnice — 14.00 Poročila, objave. Akustični mladinski list (slov.) — 16.00 Južne impresije — 17.10 Popoldanski koncert — 19.05 Zgrabi srečo — 20.15 „Abram pred Sodomom“, igra.

II. program: 8.20 Glasba na tekočem traku — 17.15 Znanje za vse — 17.55 Glasba napravi človeka veselega — 20.00 Operetni koncert — 21.15 Lepe melodije — lepi glasovi.

Sadna drevesca vseh vrst in sort, za 20 % ceneje kot drugod, dobavi drevnarska inž. Marko Polzer, pd. Vazar p. št. Vid v Podjuni — St. Veit im Jauntal.

ska stranka, ki je imela 1954. leta 28 mandatov, jih je zgubila 14. V Hessenu so dobili socialni demokrati 48 od 96 mandatov.

V Franciji pa je na splošnih parlamentarnih volitvah od 27.236.491 volilnih upravičencev sodelovalo 20.994.797 ali 77,1 % volivcev. Od skupno blizu 3000 kandidatov je bilo v nedeljo v novo poslansko zbornico s 465 mandati izvoljenih le 41 poslancev. V ostalih volilnih okrajih bodo ponovne volitve v nedeljo. Največji volilni uspeh je odnesla degolovska stranka ministra Soustella »Unija za novo republiko«, za katero je bilo oddanih 3.600.000 glasov ali 17,6 %, komunistična stranka, ki je dobila na volitvah pred dve leti še 5,6 milijona glasov, je pri sedanjih volitvah uspela dobiti le 3,8 milijona glasov. Podoben neuspeh so doživeli tudi kandidati Mendésove Unije, ki so dobili skupno le 347.000 glasov. Socialistična stranka je dobila 3,2 milijona glasov ali 15,5 % (pred dvema letoma 15 %). Klerikalni ljudski republikanci so nazadovali na 1,8 milijona glasov ali 9,1 % (na prejšnjih volitvah 12 %).

Na volitvah v nedeljo bo potrebna le še relativna večina in se bodo številni kandidati umaknili. Po napovedih bodo sklenjene posebne volilne zveze predvsem med desničarji proti komunistom. Dejansko pa že dosedanje volitve kažejo razmerje sil v Franciji.

Zmaga mladine ob Prazniku republike

(Nadaljevanje s 1. strani)

napadov na Jugoslavijo ter poudaril, »naj nihče ne misli, da moremo izdati pot, ki smo si jo začrtali kot pot v socializem, ki ni nobena abstraktnost, marveč ga gradimo za človeka, za sedanje in bodoče rodove«. Govorec o vprašanih zunanje politike, je predsednik Tito izjavil, da je aktivna in miroljubna koeksistenca edini izhod iz sedanjega težkega stanja v mednarodnem položaju in svet pojde v smeri pomiritve tem hitreje, čim bolj se bodo zavzemale za to vse miroljubne sile. Zato bo Jugoslavija ostala zvesta načelom socializma in bo ponudila roko vsakomur, kdor želi sodelovati z njo, kajti »v naših stikih ni elementa, ki bi preprečeval, da ne bi sodelovali z vsemi narodi, ki si tega sodelovanja želijo«. Ob koncu je še pozval mladino, da tudi v prihodnje razvija tradicije, ki so vznikle v začetku mladinskih delovnih akcij.

Ob dograditvi avtoceste je bila velika slavnost tudi v Otočcu ob Krki, kjer so v soboto odkrili spominsko ploščo graditeljem avtoceste »Bratstva in enotnosti« ter skulpturo, ki predstavlja mladega brigadirja. V Novem mestu pa so brigadirji odprli posebno razstavo, ki je prikazovala delovne podvige in zmage mlade jugoslovanske generacije.

Priprave za prihodnji koroški velesojem

Za koroški velesojem 1959 so že sedaj pričeli s pripravami. Pred nedavnim se je mudila v Celovcu delegacija direkcije avstrijskih železnic, ki je z zastopniki velesojem razpravljala o veliki transportni in embalažni razstavi, ki naj bi bila prihodnje leto bistveno razširjena. Letos je prvo mesto na transportni razstavi zavel mal tovorni avto, prihodnje leto pa bodo na prvo mesto postavili tovorni vagon zvezne železnice. Zvezne železnice hočejo za ta namen prostornino v obsegu okoli 1000 kvadratnih metrov, kjer bodo postavili tudi rampo za nakladanje in železniški tir. Razstava bo nameščena na zahodni strani nove hale. Na razstavi bo tudi moderna žična vzpenjača za transport lesa, ki jo bodo uredili v okviru velike lesne razstave.

Zaščitno cepljenje proti otroški ohromelosti

Dne 12. januarja prihodnje leto bodo po vsej Koroški pričeli z zaščitnim cepljenjem proti otroški ohromelosti. Otroke je treba prijaviti do 6. januarja pri pristojnih občinskih uradih. Stroški za vsa tri delna cepljenja znašajo 50 šilingov. Za osebe, ki stalno prejemajo podpore za preskrbo, nosi stroške javna preskrba. Družine s številnimi otroci se morejo obrniti na občinske urade za priznanje dodatka k stroškom za cepljenje.